

ಅಹಂ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧಿತ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳು: ಎರಿಕ್ ಎರಿಕ್‌ಸನ್, ಎರಿಕ್ ಫ್ರಾಂಮ್, ಮತ್ತು
ಕ್ಯಾರನ್ ಹಾರ್ನಿ

ಫ್ರಾಯ್ಡನ ನಂತರ ಬಂದ ಅನೇಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಳು ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. 'ಅಹಂ' ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಇವರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಇವರನ್ನು 'ಈಗೋ ಸೈಕಾಲಜಿಸ್ಟ್' (ಜರಂ ಠಿಥಿಫಿಠಟರಠಠ) ಎಂದೇ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಇವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖನಾದವನು ಎರಿಕ್ ಎರಿಕ್‌ಸನ್. ಹೀಗೆ 'ಈಗೋ ಸೈಕಾಲಜಿಸ್ಟ್' ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾದ, ಫ್ರಾಯ್ಡನ ನಂತರದ ಇತರ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಳಂತೆ ಎರಿಕ್‌ಸನ್ನನು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ 'ಅಹಂ'(ಜರಂ) ಮತ್ತು ಅದರ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಗಮನಹರಿಸಿದನು. ಅಂದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವನು ತನ್ನ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಜೈವಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿದ್ದಾನೆ ಎಂದೇನೂ ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ನಿಜವಾಗಿ, ಯಾವುದೇ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಅದರ ಜೈವಿಕ, ವರ್ತನಾತ್ಮಕ, ಪ್ರಯೋಗಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂಶಗಳ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಕ್ರಿಯೆ ಅಥವಾ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಅವನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಎರಿಕ್‌ಸನ್ನನ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಇತರ ಲಕ್ಷಣಗಳೆಂದರೆ: (೧) ಜೀವನಚಕ್ರದ ಪರ್ಯಂತ ವಿಕಾಸಾತ್ಮಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಅವನು ಕೊಡುವ ಮಹತ್ವ; (೨) ರೋಗನಿದಾನಾತ್ಮಕ ಅಥವಾ ವಿಕೃತಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಕ್ಕಿಂತ 'ಸ್ವಾಭಾವಿಕ' ಮತ್ತು 'ಆರೋಗ್ಯಕರ'ವಾಗಿರುವುದರ ಕುರಿತ ಗಮನ; (೩) ಅಸ್ಮಿತೆಯ ಭಾವವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದನ್ನು ಕುರಿತ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷ ಒತ್ತು; ಮತ್ತು, (೪) ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಸಂಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಹೊಳಹುಗಳನ್ನು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪ್ರಭಾವಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸಂಯೋಜಿಸಿ ನೋಡುವುದು. ಏನೇ ಆದರೂ 'ಮಾನವನ ಎಂಟು ಕಾಲಘಟ್ಟಗಳು' (ಇರುಣ ಚಿರಂಜಿ ರಜಿ ಟಚಿಟಿ) ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಅವನ ಸ್ವೋಪಜ್ಞವೂ ಪ್ರಮುಖವೂ ಆದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಹೇಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿಕಾಸದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮಬೀರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾಣಿಸುವ ಅವನ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾನವನ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಆಧುನಿಕವಾದ ಮತ್ತು ಅಪ್ಪಟವಾದ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಈ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮಾನವಕುಲವು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಇದು ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಎರಿಕ್‌ಸನ್ನನ ಈ ವಿಚಾರಗಳು ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಾಯದ ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ.

ಅಹಂವಾದಿ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನವು (ಜರಂ ಠಿಥಿಫಿಠಟರಠಠ) ಉದಯಿಸುವ ಮೊದಲು ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಒಂದು ಗುಚ್ಚವೇ ಇದ್ದಿತು. ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಸರವು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹೇಗೆ ಪ್ರಭಾವಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತವಾಗಿದ್ದವು. ಆಡ್ಲರ್ ಮತ್ತು ಎರಿಕ್‌ಸನ್ನರು ಮುಂದಿಟ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಪೋಷಕ-ಮಕ್ಕಳ ಸಂಬಂಧಗಳು, ಅಭಿಪ್ರೇರಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಇವುಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ಆಲೋಚನಾ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟವು. ಹಾಗೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಆ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಫ್ರಾಯ್ಡನು ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ ಮೂಲಪ್ರೇರಣಾತ್ಮಕ ಹಾಗೂ ಲೈಂಗಿಕ ಅಭಿಪ್ರೇರಕಗಳನ್ನು ಅಪ್ರಾಮುಖ್ಯಗೊಳಿಸಿದವು. ಈ ಪರಿಷ್ಕರಣಾಕಾರರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಿರುವರಾದರೂ ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಕೆಲವು ತತ್ವಗಳನ್ನು ಸಶಕ್ತವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ, ಅಲ್ಲದೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದ ಇಬ್ಬರನ್ನು ಮಾತ್ರ-ಎರಿಕ್ ಫ್ರಾಂಮ್ ಮತ್ತು ಕ್ಯಾರನ್ ಹಾರ್ನಿ- ನಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ಇಬ್ಬರು ಉಲ್ಲೇಖಾರ್ಹ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ರೂಪಿಸಿದ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನು ಇದೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಎರಿಕ್ ಎರಿಕ್ಸನ್: ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ 'ಅಹಂ'ವಾದಿ ಸಿದ್ಧಾಂತ

ಜೀವನ ಚಿತ್ರಣ

ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್ ಮೂಲದ ತಂದೆ ಮತ್ತು ಯಹೂದಿ ತಾಯಿಗೆ ೧೯೦೨ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ, ಜರ್ಮನಿಯ ಫ್ರಾಂಕ್‌ಫರ್ಟ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಎರಿಕ್ಸನ್ ಜನಿಸಿದ. ಅವನು ಹುಟ್ಟುವ ಮೊದಲೇ ಅವನ ತಂದೆತಾಯಿಯರು ವಿಚ್ಛೇದನ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ತರುವಾಯ ಅವನ ತಾಯಿ ಡಾ. ಧಿಯೊಡೊರ್ ಹಾಂಬರ್ಗರ್‌ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾದಳು. ಡಾ. ಧಿಯೊಡೊರ್

ಮಲತಂದೆ ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ತರುಣನಾದ ಎರಿಕ್ಸನ್ನಿಗೆ ಹಲವು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಹೇಳಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಅವನ ಮೊದಲ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ ಲೇಖನಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಹಾಕುವಾಗ ಅವನು ತನ್ನ ಮಲತಂದೆಯ ಕುಲನಾಮವನ್ನೇ ತನ್ನ ಕುಲನಾಮವಾಗಿ ಬಳಸಿದ. ಆದರೆ ನಂತರ, ೧೯೩೯ರಲ್ಲಿ ಅವನು ಅಮೆರಿಕಾದ ಸಹಜ ಪೌರತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದಾಗ ತನ್ನ ಮೂಲ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಗುರುತಿಸುವುದನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿರುವ ಇತರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಂತಲ್ಲದೆ, ಎರಿಕ್ಸನ್ ಹೈಸ್ಕೂಲು ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದಾಚೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಮುಂದುವರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಜರ್ಮನಿಯ ಒಂದು 'ಹ್ಯೂಮನಿಸ್ಟಿಕ್ ಜಿಮ್ಮೆಶಿಯಮ್' ನಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿದ. ಅವನು ಮಧ್ಯಮದರ್ಜೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಕಲಾ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲುಗೈ ಸಾಧಿಸಿದ್ದ. ಸ್ನಾತಕನಾದ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ, ವೈದ್ಯನಾಗಬೇಕೆಂಬ ಅವನ ಮಲತಂದೆಯ ಒತ್ತಾಯವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ಮಧ್ಯಯೂರೋಪಿನ ಸುತ್ತ ಪ್ರಯಾಣಿಸಲು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟ. ಒಂದು ವರ್ಷದ ನಂತರ ಒಂದು ಕಲಾಶಾಲೆಗೆ ದಾಖಲಾದ. ಆದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಪುನಃ ಚಡಪಡಿಕೆ ಶುರುವಾಯಿತು. ಹಾಗಾಗಿ ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಲಾಶಾಲೆಯಾಗಿದ್ದ ಡನ್ಲಿನ್ ಅಕಾಡಮಿಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಮ್ಯೂನಿಕ್‌ಗೆ ಬಂದ. ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಎರಿಕ್ಸನ್ ಇಟಲಿಯ ಫ್ಲೊರೆನ್ಸ್ ಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದ. ಸೂರ್ಯನ ಬಿಸಿಲು ಉಣ್ಣುತ್ತಾ ಕಲಾಮಂದಿರಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಗೊತ್ತುಗುರಿ ಇಲ್ಲದೆ ಇಟಲಿಯ ಸುತ್ತ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಅಲೆದಾಡಿದ.

೧೯೨೨ರಲ್ಲಿ ಅವನ ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ಸಹಪಾಠಿಯಾಗಿದ್ದ ಪೀಟರ್ ಬ್ಲಾಸ್‌ನ ಆಹ್ವಾನದ ಮೇರೆಗೆ ವಿಯೆನಾದಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಅಮೆರಿಕನ್ ನರ್ಸರಿಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೋಧಕನಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡಲು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಹಾಗಿದ್ದ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ತಡೆಗೆ ಇತಿಶ್ರೀ ಹಾಡಿದ. ಈ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಆನಫ್ರಾಯ್ಡಳು ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣಾಕಾರರಾಗಲು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪೋಷಕರ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಒಂದು ಶಾಲೆಯನ್ನು ತೆರೆದಿದ್ದಳು. ಎರಿಕ್ಸನ್ನಿನ ಕೆಲವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಈ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಕೊನೆಗೆ ಅವರ ಅಧ್ಯಾಪಕನಾದ-ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಹೆರ್ ಎರಿಕ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ- ಎರಿಕ್‌ನೂ ಅವರನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡ.

ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣಾ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಎರಿಕ್ಸನ್ನನು ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ವಿಯೆನಾದ ಬಳಿಯ ಒಂದು ಪರ್ವತದ 'ಸ್ಪಾ'(ಖನಿಜಜಲದ ಊಟಿಇರುವ ಒಂದು ನೆಲೆ)ದಲ್ಲಿ. ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ಒಬ್ಬ ಖಾಸಗಿ ಅಧ್ಯಾಪಕನಾಗಿ ಸೇರಿದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನ ಕುಟುಂಬದ ಪರಿಚಯವಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ವಿಯೆನಾದ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ಪಡೆಯಲು ಎರಿಕ್ಸನ್ ಅಂಗೀಕೃತ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಯಾದ. ೧೯೨೭ರಿಂದ ೧೯೩೨ರವರೆಗೆ ಎರಿಕ್ಸನ್ ಆನಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದ. ವಿಯೆನಾದಲ್ಲಿ ಮರಿಯಾ ಮಾಂಟೆಸೊರಿ ಅಧ್ಯಾಪಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ಪಡೆದ ಒಂದು ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಎರಿಕ್ಸನ್ನನಿಗಿದ್ದ ಏಕೈಕ ಔಪಚಾರಿಕ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ತರಬೇತಿ ಇದು ಮಾತ್ರವೇ ಆಗಿತ್ತು.

ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಬರಹಗಳು ಮೂಲತಃ ಆಧುನಿಕವಾಗಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಖರೀದಿ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟದ ಮೂಲಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವುದು.

೧೯೬೦ರಲ್ಲಿ, ಅಂದರೆ, ಕ್ಯಾಲಿಫೋರ್ನಿಯಾದ ಪಾಲೊಆಲ್ಟೊವಿನಲ್ಲಿ ವರ್ತನಾತ್ಮಕ ವಿಜ್ಞಾನದ ವಿಸ್ತರಣಾ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರ(ಅಜಟಿಣಡಿಜಿ ಜಿಡಿ ಒಜಿಟಿಟಿಟಿಟಿಟಿ ಖಣಿಕಜುಜಿ ರಜಿ ಣುಜಿ ಃಜುಚಿತುರಣಡಿಚಿಟಿ ಖಣಿಜಿಟಿಟಿಟಿ) ದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿದ ಒಂದು ವರ್ಷದ ನಂತರ, ಮಾನವ ವಿಕಾಸದ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಹಾರ್ವರ್ಡ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವನ್ನು ಸೇರಿದ. ೧೯೭೦ರಲ್ಲಿ ನಿವೃತ್ತನಾಗುವವರೆಗೆ ಹಾರ್ವರ್ಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮುಂದುವರಿಸಿದ.

ನಿವೃತ್ತಿಯ ನಂತರದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಎರಿಕ್‌ಸನ್ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಯವನ್ನು ಅವನೇ ಮುಂದಿಟ್ಟ ಮಾನವ ಜೀವನ ಚಕ್ರದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮತ್ತು ಅಮೆರಿಕಾದ ಮಕ್ಕಳ, ಅದರಲ್ಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತ ಗುಂಪುಗಳ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸಲು ಮುಂದುವರಿಸಿದ. ಯುದ್ಧಭಾಗಗಳ ಅಹಿಂಸೆಯ ಮೂಲವನ್ನು ಕುರಿತ ಮನೋಜೀವನಚರಿತ್ರಾತ್ಮಕ ಅಧ್ಯಯನವಾದ ಅವನ ಅತ್ಯದ್ಭುತ ಕೃತಿ 'ಗಾಂಧೀಸ್ ಟ್ರೂತ್'(ಉಚಿಟಿಜು) ಖಡಿಕಾಣು-೧೯೬೯) ಅವನಿಗೆ ಪುಲಿಟ್‌ಝರ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನೂ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಧರ್ಮ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡಮಾಡುವ 'ನ್ಯಾಷನಲ್ ಬುಕ್ ಅವಾರ್ಡ್'ನ್ನೂ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿತು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಅವನು ಮತ್ತೂ ಮೂರು ಪ್ರಮುಖ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ. 'ಯಂಗ್ ಮ್ಯಾನ್ ಲೂಥರ್: ಎ ಸ್ಟಡಿ ಆಫ್ ಸೈಕೋಅನ್ಯಾಲಿಸಿಸ್ ಅಂಡ್ ಹಿಸ್ಟರಿ(ಜಿಡಿಟಿಟಿ ಒಚಿಟಿ ಐಟಿಟಿಟಿಟಿ: ೦ ಖಣಿಕಜುಡಿ ರಜಿ ಕಥಿಟಿಟಿಟಿಟಿಟಿಟಿ ಚಿಟಿಜಿ ಉಣಿಕಾಡಿಡಿ, ೧೯೫೮); 'ಇನ್‌ಸೈಟ್ ಅಂಡ್ ರೆಸ್ಪಾನ್ಸಿಬಿಲಿಟಿ (ಖಟಿಟಿಟಿ ಚಿಟಿಜಿ ಖಜಿತಿರಟಿಟಿಟಿಟಿಟಿ ೧೯೬೪) ಮತ್ತು ಐಡೆಂಟಿಟಿ : ಯೂತ್ ಅಂಡ್ ಕ್ರೈಸಿಸ್ (ಖಜಿಟಿಟಿಟಿಟಿ: ಜಿಡಿಟಿಟಿ ಚಿಟಿಜಿ ಅಡಿಡಿ ೧೯೬೫) - ಇವೇ ಆ ಮೂರು ಕೃತಿಗಳು. ಇದಲ್ಲದೆ ಅವನು 'ಯೂತ್: ಚೀಂಜ್ ಅಂಡ್ ಚಾಲೆಂಜ್ (ಜಿಡಿಟಿಟಿ: ಅಚಿಟಿಟಿ ಚಿಟಿಜಿ ಅಚಿಟಿಟಿಟಿಟಿಟಿಟಿ ೧೯೬೫)) ಕೃತಿಯ ಸಂಪಾದನೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಮಾಡಿದ. ಹಾರ್ವರ್ಡ್‌ನ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಯೂ ಎರಿಕ್‌ಸನ್‌ನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೂ ಆದ ರಾಬರ್ಟ್‌ಕೋಲ್ಸ್ ಎಂಬಾತ, ಒಬ್ಬ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕನಾಗಿ, ಪ್ರಯೋಗಿಯಾಗಿ, ಅವನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕನ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಅವನ ಎರಿಕ್ ಎಚ್ ಎರಿಕ್ಸನ್: ದ ಗ್ರೂತ್ ಆಫ್ ಹಿಸ್ ವರ್ಕ್' (ಇಡಿಡಿ ಉ ಇಡಿಡಿ: ಖಿಜಿ ಉಡಿಡಿಡಿ ರಜಿ ಫಿ ಫಿಡಿಡಿ ೧೯೭೦) ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ, ವಯೋವೃದ್ಧನಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಎರಿಕ್‌ಸನ್ ಕೆಂಬ್ರಿಡ್ಜ್‌ನ ಮ್ಯಾಸಚುಸೆಟ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದ ಎರಿಕ್‌ಸನ್ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲನಾಗಿಯೇ ಮುಂದುವರಿದ. ಅವನ ಈಚಿನ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳೆಂದರೆ, 'ಇನ್ ಸರ್ಚ್ ಆಫ್ ಕಾಮನ್ ಗ್ರೌಂಡ್(ಖಟಿ ಖಜಿಡಿಡಿಡಿ ರಜಿ ಅರಿಟಿಟಿ ಉಡಿಡಿಡಿಡಿ ೧೯೭೫), ಲೈಫ್ ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಹಿಸ್ಟರಿಕಲ್ ಮೊಮೆಂಟ್(ಋಜಿಜಿ ಉಣಿಕಾಡಿಡಿ ಚಿಟಿಜಿ ಣುಜಿ ಉಣಿಕಾಡಿಡಿಡಿ ಒರಿಟಿಟಿಟಿ ೧೯೭೫), 'ಟಾಯ್ಸ್ ಅಂಡ್ ರೀಸನ್ಸ್: ಸ್ಟೇಜಸ್ ಇನ್ ದ ರಿಚುಯಲೈಸೇಶನ್ ಆಫ್ ಎಕ್ಸ್ ಪೀರಿಯನ್ಸ್'(ಖಿಡಿ ಚಿಟಿಜಿ ಖಜಿಡಿಡಿ: ಖಣಿಕಿಡಿಡಿ ಏಟಿ ಣುಜಿ ಖಿಣಿಕಾಡಿಡಿಡಿಡಿಡಿಡಿ ರಜಿ ಇಡಿಡಿಡಿಡಿಡಿಡಿಡಿಡಿಡಿ ೧೯೭೭), 'ಐಡೆಂಟಿಟಿ ಅಂಡ್ ದ ಲೈಫ್ ಸೈಕಲ್- ಎ ರಿ ಇಶ್ಯು'(ಖಜಿಟಿಟಿಟಿಟಿಟಿ ಚಿಟಿಜಿ ಣುಜಿ ಋಜಿಜಿ ಅಡಿಡಿಡಿಡಿ: ೦ ಖಜುಡಿಡಿ ೧೯೭೯), 'ಅಡಲ್ಟ್ ಹುಡ್' (ಒಜಿಟಿಟಿಟಿಡಿಡಿಡಿಡಿ ೧೯೮೮), 'ದ ಲೈಫ್ ಸೈಕಲ್ ಕಂಪ್ಲೀಟೆಡ್'(ಖಿಜಿ ಋಜಿಜಿ ಅಡಿಡಿಡಿಡಿ ಅರಿಟಿಟಿಟಿಟಿಟಿಟಿ ೧೯೮೨) ಮತ್ತು 'ವೈಟಲ್ ಇನ್‌ಸೈಟ್ಸ್ ಇನ್ ಓಲ್ಡ್ ಏಜ್'(ಗುಣಿಕಿಟಿ ಖಟಿಡಿಡಿಡಿಡಿಡಿಡಿಡಿಡಿಡಿ ಏಟಿ ಟಿಟಿಜಿ ೦ರಿಜಿ ೧೯೮೬). ಈ ಕೃತಿರಚನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎರಿಕ್‌ಸನ್ ತನ್ನ ಮಡದಿಯ ಜೊತೆ ಮ್ಯಾಸಚುಸೆಟ್ಸ್‌ನ ಕೆಂಬ್ರಿಡ್ಜ್‌ನಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾನೆ.

'ಅಹಂ'ವಾದಿ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ: ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಸಂಪನ್ನಗೊಂಡುದು

ಎರಿಕ್‌ಸನ್ನನು ತನ್ನ “ಅುಟಜ್ಜುರಂಜ ಚಿಟಿಜ ಖರಭಿಜಣಧಿ” ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಜೀವಿತಕಾಲವನ್ನು ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ‘ಅಹಂ’ ವಿಕಾಸದ ಎಂಟು ಭಿನ್ನ ಹಂತಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆಡುಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು “ಮಾನವನ ಎಂಟು ಹಂತಗಳು” ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಎಂಟು ಹಂತಗಳು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿಕೆಯ ಮಡಿಚಿಕೊಂಡಿರುವಿಕೆಯಿಂದ ಆಗಿರುವಂತಹುದು, ಹಂತಗಳ ಈ ಮಡಿಚಿಕೊಂಡಿರುವಿಕೆ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮೂಲಭೂತವಾದ (ಜೈವಿಕ) ಯೋಜನೆ, ಇದು ತಳೀಯವಾಗಿ ವರ್ಗಾವಣೆಯಾಗುವಂತಹುದು ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಎರಿಕ್‌ಸನ್ ಮಂಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮಾನವನ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಒಂದು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿಕೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯು (ಇದನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ‘ಇತಿರಂಜಟಿಜಣುಭಿ’ ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ- “ಇತಿ” ಎಂದರೆ ‘ಮೇಲೆ’ ಮತ್ತು “ರಂಜಟಿಜಣುಭಿ” ಎಂದರೆ ‘ಹೊಮ್ಮಿಕೆ’ ಅಥವಾ ಮೂಡುವಿಕೆ ಎಂದರ್ಥ. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ‘ಹೊರಹೊಮ್ಮಿಕೆ’ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ) ಪ್ರತೀ ಹಂತವೂ ವಿಕಸನಗೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲಿಗೆ ಅಥವಾ ಗೋಚರಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮೊದಲಿಗೆ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ, ಪ್ರತೀ ಹಂತ ಹೊರಹೊಮ್ಮಲು, ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸೂಕ್ತವಾದ, ನಿರ್ಣಾಯಕವಾದ ಸಮಯ ಅಥವಾ ಅವಧಿ ಇದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಆ ಹಂತ ಪ್ರಬಲವಾದಾಗಿದ್ದಾಗ ಅದು ತೆರೆದುಕೊಂಡು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ‘ಹೊರಹೊಮ್ಮಿಕೆ’ಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ, ಎಲ್ಲ ಹಂತಗಳೂ ನಿರ್ಧರಿತ ಯೋಜನೆಯಂತೆ ವಿಕಸನವಾದಾಗ, ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನೂ ಇದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹಂತವೂ ಒಂದು ಸಂಘರ್ಷದೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಎರಿಕ್‌ಸನ್ ಪ್ರಾಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವನದ ಪರ್ವಕಾಲ. ಈ ಸಂಘರ್ಷವು, ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪಕ್ಷತೆ ಮತ್ತು ಆಯಾ ಹಂತದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬೇಡಿಕೆಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಮಾನವ ಜೀವನ ಚಕ್ರದ ಪ್ರತೀ ಎಂಟು ಹಂತಗಳನ್ನು ‘ಹಂತ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ’ ವಿಕಾಸಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸಲೇಬೇಕಾದ ಸಮಸ್ಯೆ. ಆದರೆ ಅದೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದುದಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರತೀ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅಥವಾ ಪ್ರತೀ ಸಂಘರ್ಷವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ವರ್ತನಾಮಾದರಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಘರ್ಷವು ಎರಿಕ್‌ಸನ್ನನ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಮುಖ ಮತ್ತು ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಶ. ಏಕೆಂದರೆ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಅಂತರ್‌ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಂತರ ಇವು ಪ್ರತೀ ಹಂತದಲ್ಲಿ ‘ಅಹಂ’ ಕಾರ್ಯಗಳ ದುರ್ಬಲತೆಯ ಹೆಚ್ಚುವಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಹೇಳುವಾಗಲೇ ಎರಿಕ್‌ಸನ್, ಸಂಘರ್ಷ ಎಂಬುದು ‘ದುರಂತದ ಬೆದರಿಕೆಯಲ್ಲ; ಅದೊಂದು ಪರ್ವಕಾಲವಷ್ಟೇ’ ಎಂದೂ ಆದುದರಿಂದಲೇ ಪೀಳಿಗೆಯ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಅಪಹೊಂದಾಣಿಕೆಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಜನನದ ಮೂಲ ಎಂದೂ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾನೆ. (೧೯೬೮ಛಿ ೧ ೨೮೮).

ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಘರ್ಷವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಆಯಾಮಗಳ ಒಂದು ಗುಣಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿದಾಗ, ಅದು ಒಂದು ಇತ್ಯಾತ್ಮಕ ಮತ್ತೊಂದು ನೇತ್ಯಾತ್ಮಕ ಅಂಶವನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಸಂಘರ್ಷವು ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿ ಪರಿಹಾರವಾದರೆ, (ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ‘ಅಹಂ’ಸಾಧನೆಯ ಇತಿಹಾಸ ಇರುವುದಾದರೆ), ಮೂಡುತ್ತಿರುವ ಅಥವಾ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ‘ಅಹಂ’ ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ಇತ್ಯಾತ್ಮಕವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು(ಮೂಲಭೂತವಾದ ನಂಬಿಕೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ) ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದ ವಿಕಾಸ ಖಾತ್ರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ, ಸಂಘರ್ಷ ಉಳಿದುಬಿಟ್ಟರೆ, ಅಥವಾ ಮುಂದುವರಿದರೆ ಅಥವಾ ಅತ್ಯಪ್ತಿಕರವಾಗಿ ಪರಿಹಾರವಾದರೆ ವಿಕಾಸಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ‘ಅಹಂ’ ಹಾನಿಗೊಳಗಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ‘ಅಹಂ’ಗೆ ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ನೇತ್ಯಾತ್ಮಕವಾದ ಅಂಶಗಳು (ಅಪನಂಬಿಕೆ, ಅವಮಾನ/ನಾಚಿಕೆ) ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕವಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಮಾಡಿದ ಸಂಘರ್ಷಗಳು ವಿಕಾಸಾತ್ಮಕ ಸರಣಿಯಲ್ಲೇ ಉದ್ಭವಿಸುವಂತಹವುಗಳಾದರೂ ಹಿಂದಿನ ಸಾಧನೆಗಳು ಹಾಗೂ ವೈಫಲ್ಯಗಳು ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಶಾಶ್ವತವಾದವುಗಳೇ. ಪ್ರತೀ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಿದ ‘ಅಹಂ’ ಗುಣಗಳು ಅಥವಾ ಶಕ್ತಿಗಳು ಹೊಸ ಆಂತರಿಕ

ಸಂಘರ್ಷಗಳಿಗಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಬದಲಾಗುವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗಾಗಲೀ ಎಡೆಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.(ಇಡುಇರಟಿ ೧೯೬೪ಚಿ) ಆದಾಗ್ಯೂ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯು ವಿಕಾಸದ ಮುಂದಿನ ಹಂತಕ್ಕೆ ಪ್ರಗತಿಹೊಂದಲು ಪ್ರತೀ ಸಂಘರ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಹಾಗೂ ಪಕ್ಷತೆಯ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಎರಿಕ್ಸನ್ನನ ಮನೋಸಾಮಾಜಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಎಂಟು ಹಂತಗಳನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಎಡತುದಿಯ ಮೊದಲ ಕಾಲಂ ಪ್ರತಿ ಹಂತವನ್ನೂ ಎರಡನೆಯ ಕಾಲಂ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಯೋಮಿತಿಯ ಅಂತರವನ್ನೂ ಮೂರನೆಯ ಕಾಲಂ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾದ ಇತ್ಯಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ನೇತ್ಯಾತ್ಮಕ ಅಂಶಗಳನ್ನೂ ಕೊನೆಯ ಕಾಲಂ ಪ್ರತೀ ಹಂತದ ಸಂಘರ್ಷವನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ 'ಅಹಂ ಶಕ್ತಿ' ಅಥವಾ 'ಗುಣ'ಗಳನ್ನೂ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಹೊರಹೊಮ್ಮುವಿಕೆಯ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ, ಪ್ರತೀ ಹಂತವೂ ಹಿಂದಿನ ಮನೋಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಘರ್ಷದ ಪರಿಹಾರ ಮತ್ತು ಸಂಯೋಜನೆಯ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಜನನ ನಂತರದಿಂದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಎಲ್ಲ ಸಂಘರ್ಷಗಳೂ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಗೋಚರವಾಗಲು ಜೈವಿಕವಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿತವಾದ ವಿಕಾಸದ ಅನುಕ್ರಮಣಿಯಲ್ಲಿ ಆದ್ಯತೆಯ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಸಮಯ ಅಥವಾ ಕಾಲ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಎರಿಕ್ಸನ್ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೫.೧ ಮನೋಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಕಾಸದ ಎಂಟು ಹಂತಗಳು

ಹಂತ	ಸುಮಾರು ವಯೋಮಿತಿ	ಮನೋ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಘರ್ಷ	ಗುಣ ಅಥವಾ 'ಅಹಂ' ಶಕ್ತಿ
೧, ಮುಖ-ಇಂದ್ರಿಯ	ಜನನದಿಂದ ೧ ವರ್ಷದವರೆಗೆ	ಮೂಲ ನಂಬಿಕೆ ವಿರುದ್ಧ ಅಪನಂಬಿಕೆ(ಘಟಿ ಖಿಡಿಣಿ ಗಿಜಡಿಣಿ ಭುಣಡಿಣಿ)	ಆಭಿಲಾಷೆ/ ಆಶಯ (ಊರಿರಿಜ)
೨. ಸ್ನಾಯುವಿನ-ಗುದಕಾಮ	೨-೩ವರ್ಷ	ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವಿರುದ್ಧ ನಾಚಿಕೆ ಅಥವಾ ಅಪನಂಬಿಕೆ(೦ಣಿರಿರಿರಿರಿರಿರಿ ಗಿಜಡಿಣಿ ಖುಚಿರಿರಿ ಚಿಟಿರಿ ಆರಿಣಿರಿ)	ಸಂಕಲ್ಪಶಕ್ತಿ (ಘುಟಿರಿ ಕರಿರಿರಿ)
೩ ಸಂಚಲನ-ಜನನೇಂದ್ರಿಯಾತ್ಮಕ	೩-೬ವರ್ಷಗಳು	ಸ್ವಪ್ರಯತ್ನ ವಿರುದ್ಧ ಅಪರಾಧಿಭಾವ(ಖಟುಣಿರಿರಿರಿರಿ ಗಿಜಡಿಣಿ ಉಣಿರಿರಿ)	ಉದ್ದೇಶ (ಕರಿರಿರಿರಿ)
೪ ಸುಪ್ತಸ್ಥಿತಿ	೬-೧೨ವರ್ಷಗಳು	ಉದ್ಯೋಗಶೀಲತೆ ವಿರುದ್ಧ ಕೀಳರಿಮೆ(ಖಟಿರಿರಿರಿರಿ ಗಿಜಡಿಣಿ ಖಟಿರಿರಿರಿರಿರಿ)	ಸಾಮರ್ಥ್ಯ (ಅರಿರಿರಿರಿರಿರಿರಿ)
೫ ಪ್ರೌಢಾವಸ್ಥೆ	೧೨-೧೯ವರ್ಷಗಳು	ಅಹಂ ಅಸ್ಮಿತೆ ವಿರುದ್ಧ ಪಾತ್ರ ಗೊಂದಲ(ಇರಿರಿ ಖಜಿರಿರಿರಿ ಗಿಜಡಿಣಿ ಖಿರಿರಿ ಅರಿರಿರಿರಿರಿ)	ನಿಷ್ಠೆ(ಕುರಿರಿರಿರಿ)
೬ ಆರಂಭಿಕ ವಯಸ್ಕಹಂತ	೨೦-೨೫ವರ್ಷಗಳು	ಆಪ್ತತೆ-ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ (ಖಟಿರಿರಿರಿರಿ ಗಿಜಡಿಣಿ ಖಿರಿರಿರಿರಿರಿ)	ಪ್ರೀತಿ(ಐರಿರಿರಿರಿ)
೭ ಮಧ್ಯ ವಯಸ್ಕಹಂತ	೨೬-೬೪ ವರ್ಷಗಳು	ಉತ್ಪಾದಕ ಶಕ್ತಿ ವಿರುದ್ಧ ಸ್ಥಗಿತತೆ(ಉರಿರಿರಿರಿರಿ)	ಪಾಲನೆ/ಗಮನ (ಛಿರಿರಿರಿ)

		ಗಿಜಡಿಣ ಖಣಚಿರಿಚಿಣುರಿಟಿ)	
ಲಿಅಂತಿಮ ವಯಸ್ಕಹಂತ	ಓಗಿರಿಂದ ಜೀವನದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ	ಅಹಂ ಸಮನ್ವಯತೆ ವಿರುದ್ಧ ಹತಾಶೆ(ಇರಂ ಖಟಿಣಜರಡಿಜಣಡಿ ಗಿಜಡಿಣ ಆಜರಿಚಿಡಿ)	ವಿವೇಕ (ಘುಜರಿಟಿ)

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎಂಟು ಹಂತಗಳು ಮಾನವನ ವಿಕಾಸದ (ಓಣಾಚಿಟಿ ಜಜತಜಟರಿಟಿಜಟಿಣ) ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಎಂದು ಎರಿಕ್ಸನ್ ಪರಿಗಣಿಸುವನಾದರೂ ಪ್ರತಿ ಹಂತದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ಪರಿಹಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿರುತ್ತವೆ ಎಂದೂ ಅವನು ನಂಬುತ್ತಾನೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಹರಯ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು/ವಿಧಿಗಳು ಎಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವುದಾದರೂ ಅವುಗಳು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳ್ಳುವ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಬೀರುವ ಪ್ರಭಾವದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಭಿನ್ನವಾಗುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರತೀ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸುತ್ತಲಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸರದ ನಡುವೆ ಒಂದು “ನಿರ್ಣಾಯಕ ಸಮನ್ವಯ”ವಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮನ್ವಯವು, ಎರಿಕ್ಸನ್ನನ ಮಾತಿನಲ್ಲೇ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಜೀವನ ಚಕ್ರಗಳ ಚಾಲಕಚಕ್ರ. ಇದೊಂದು ಪಾರಸ್ಪರಿಕ ವಿಕಾಸ ನಿಯಮ. ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಬಯಸುವ ಆರೈಕೆ ಮತ್ತು ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಕೊಡಲು ಸಮಾಜದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ನಾಗರಿಕರೇ ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ತ ಎಂಬುದನ್ನು ಖಾತ್ರಿಗೊಳಿಸುವ ನಿಯಮವಿದು. ಹೀಗೆ, ಎರಿಕ್ಸನ್ನನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ, ಒಂದು ಪೀಳಿಗೆಯ ಅಗತ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಪೀಳಿಗೆಗಳ ನಡುವಿನ ಈ ಪರಸ್ಪರಾವಲಂಬನೆಯ ಸಂಕೀರ್ಣ ವಿನ್ಯಾಸ ಎರಿಕ್ಸನ್ನನ ‘ಪಾರಸ್ಪರತೆ’ಯು(ಟಿಣಾಣಾಚಿಟುಣಡಿ) ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿಕಾಸ: ಮನೋಸಾಮಾಜಿಕ ಹಂತಗಳು (ಕಿಇಖಿಖಿಟಿಟಿಂಐಖಿಖಿ ಆಇಗಿಇಐಟಿಟಿಟಿಟಿಟಿ: ಖಿಲೂಇ ಕಖಿಟಿಅಲೂಟಿಟಿಟಿಟಿಟಿಟಿ ಖಿಖಿಂಲೂಇಖಿ)

ಹಿಂದೆಯೇ ಗಮನಿಸಿದಂತೆ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿಕಾಸವು ಜೀವನಪರ್ಯಂತ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಎರಿಕ್ಸನ್ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನೇ ಹೇಳುವಂತೆ ಮನೋಸಾಮಾಜಿಕವಿಕಾಸದ ಎಂಟು ಹಂತಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದರಿಂದ ಸಾಮಾಜಿಕರಣವನ್ನು ಕುರಿತ ಅವನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಬಹುದು.

1. ಶೈಶವಾವಸ್ಥೆ: ಮೂಲ ನಂಬಿಕೆ ವಿರುದ್ಧ ಅಪನಂಬಿಕೆ

ಎರಿಕ್ಸನ್ ಹೇಳುವ ಈ ಮೊದಲ ಮನೋಸಾಮಾಜಿಕ ಹಂತ ಫ್ರಾಯ್ಡನ ‘ಬಾಯಿ ಹಂತ’(ರಿಡಿಚಿಟಿ, ಣಚಿರಿಜ) ಗೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿದ್ದು ಜೀವನದ ಮೊದಲ ಹಂತವನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಎರಿಕ್ಸನ್ನನ ಪ್ರಕಾರ ಈ ನಂಬಿಕೆಯ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಭಾವ ಆರೋಗ್ಯಕರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಒಂದು ಮೂಲಾಧಾರ. ಉಳಿದವರು ಇದನ್ನೇ ‘ವಿಶ್ವಾಸ’ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ‘ಆಂತರಿಕ ನಿಶ್ಚಿತತೆ’ಯುಳ್ಳ ಒಂದು ಮಗು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಗತ್ತನ್ನು ಒಂದು ಸುರಕ್ಷಿತವಾದ, ಸ್ಥಿರವಾದ ಸ್ಥಳ ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನೂ ಜನರನ್ನು ಕುರಿತು ಇವರು ಪೋಷಕರು ಮತ್ತು ನಂಬಲರ್ಹರು ಎಂಬ ಅನುಭವವನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ‘ನಿಶ್ಚಿತತೆ’ಯ ಈ ಭಾವ ಶೈಶವದಲ್ಲಿ ಭಾಗಶಃ ಜಾಗೃತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಮಕ್ಕಳು ಸುತ್ತಲಿನ ಜಗತ್ತು ಮತ್ತು ಜನರನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಅಥವಾ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ತಾಯಿಯಿಂದ ಅವರು ಪಡೆಯುವ ಆರೈಕೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಎರಿಕ್ಸನ್ ನಂಬುತ್ತಾನೆ. ತಾಯಂದಿರು, ಅವರ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವಲ್ಲಿ ಅವರ, ಅಂದರೆ ಮಕ್ಕಳ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂವೇದನಶೀಲರಾಗಿ ಗಮನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಜೊತೆಗೆ, ಅವರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜೀವನಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗಿರುವ ಚೌಕಟ್ಟಿನೊಳಗೆ, ಒಂದು ರೀತಿಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಬೆಸೆಯುತ್ತಾರೆ. “ಎಲ್ಲವೂ ಸರಿಯಾಗಿದೆ” ಎಂದುಕೊಳ್ಳಲು, ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ

ಪಾಡಿಗೆ ತಾನು ಇರಲು ಇದು ಸಹಕಾರಿ. ಜನರು ವ್ಯಕ್ತಿ ಏನಾಗುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ನಂಬಿರುತ್ತಾರೋ ಹಾಗೆ ಆಗಲು ಇದು ಅಡಿಪಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. (ಇಡುಇಠಟಿ ೧೯೬೩, ೦೩೦೩, ೨೪೯).

ಈ ರೀತಿಯ ನಂಬಿಕೆಯ ಭಾವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೊಡುವ ಆಹಾರ ಅಥವಾ ಅವರಿಗೆ ತೋರುವ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತಾಯಿಯಾದವಳು ಮಗುವಿಗೆ ಕೊಡುವ ಸಲಿಗೆ, ಸ್ಥಿರತೆ, ಮತ್ತು ಅನುಭವದ ಏಕರೂಪತೆಗೆ ಇದು ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದು. ಜೊತೆಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಬಾಹ್ಯಜಗತ್ತನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಮಾತ್ರ ನಂಬಿಕೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಲ್ಲ, ಅವರ ಆಂತರಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಬಗ್ಗೆಯೂ ವಿಶ್ವಾಸವಿಡಬೇಕು, ಅವರನ್ನು ಅವರು ನಂಬುವಂತಾಗಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ಜೈವಿಕ ಅಂತಃಪ್ರೇರಣೆಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಸ್ವಂದಿಸಲು ಅವರ ದೇಹಾಂಗಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇಡಬೇಕು ಎಂದು ಎರಿಕ್‌ಸನ್ ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮಗುವು ತಾಯಿಯ ಗೈರುಹಾಜರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಅನಗತ್ಯ 'ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ'ಯ ಆತಂಕದ ಸಂಕಟವಿಲ್ಲದೆ ಅದನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಈ ವರ್ತನೆ ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ.

ಜೀವನದ ಪ್ರಮುಖ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಘರ್ಷವನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುವಂತಹುದು ಯಾವುದು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಎರಿಕ್‌ಸನ್ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ತಾಯಿಯ ಆರೈಕೆಯ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅಂಶಕ್ಕೆ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.. ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹವಲ್ಲದ, ಅಸಮರ್ಪಕವಾದ ಮತ್ತು ತಿರಸ್ಕೃತವಾದ ಗಮನ ಅಥವಾ ಆರೈಕೆಯೇ ಈ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಎಂಬುದು ಎರಿಕ್‌ಸನ್ನಿನ ವಾದ. ಇಂತಹ ಆರೈಕೆಯು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಡೀ ಜಗತ್ತನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಜನರನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ, ಭಯ, ಅನುಮಾನ ಮತ್ತು ಆತಂಕವನ್ನು ಮುಂತಾದ ಮನೋಸಾಮಾಜಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಿಕಾಸದ ಮುಂದಿನ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ತಾಯಿ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಅಥವಾ ಬಾಣಂತಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಪುನಃ ಗಮನಕೊಡಲು ಅಥವಾ ಹಾಜರಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ, ಮಗುವಿನ ಕಡೆಯ ಗಮನವನ್ನು ಇತರ ವಿಷಯಗಳ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿದಾಗಲೂ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಅಪನಂಬಿಕೆಯ ಭಾವ ಮಗುವಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ ಎಂದು ಎರಿಕ್‌ಸನ್ ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೊನೆಗೆ, ಮಗುವಿನ ಆರೈಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಮುಖ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ತೋರಿದಾಗ(ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರೀತಿ ತೋರಿಸುವುದು, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ) , ಪೋಷಕರಾಗಿ ತಂದೆತಾಯಿಯರಿಗೆ ಅವರ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಇಲ್ಲದಾಗ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಬಲ ಮೌಲ್ಯಗಳೊಡನೆ ಪೋಷಕರು ಸಂಘರ್ಷದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಮಗುವಿಗೆ ಸಂದಿಗ್ಧ ಪರಿಸರ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಅಪನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕುತ್ತದೆ. ಮೂಲಭೂತ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಕೃತವಾದ ದೋಷಯುಕ್ತವಾದ ವಿಕಾಸವು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ತೀವ್ರತರವಾದ ಖಿನ್ನತೆಯನ್ನೂ ವಯಸ್ಕರಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿವೈಕಲ್ಯವನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡಬಹುದು.

ನಂಬಿಕೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಅಪನಂಬಿಕೆಯ ಸಂಘರ್ಷ (ಅಥವಾ ಅದನ್ನನುಸರಿಸಿ ಬರುವ ಇನ್ನಾವುದಾದರೂ ಸಂಘರ್ಷ) ಜೀವನದ ಮೊದಲ ಒಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಪರಿಹಾರವಾಗುವಂತಹುದಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಮನೋಸಾಮಾಜಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಮೂಲ ಪ್ರಮಾಣವಾಕ್ಯ. 'ಹೊರಹೊಮ್ಮುವಿಕೆ'ಯ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ವಿಕಾಸದ ಮುಂದಿನ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಘರ್ಷ ಪುನಃ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇವು ಶೈಶವದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಬಲವಾದುದೇನೋ ಹೌದು. ಆದಾಗ್ಯೂ ಈ ಸಂಘರ್ಷದ ಸಮರ್ಪಕ ಪರಿಹಾರವು ಮಗುವಿನ ಭವಿಷ್ಯದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಮತ್ತು ತಾಯಿಯಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸುವುದರಿಂದ ಅವರು ವಿಕಾಸದ ಮುಂದಿನ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಒದಗಿಬರುವ ಹತಾಶೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಲು ಸಮರ್ಥರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವುದು ನಂಬಿಕೆಯ ಭಾವವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದರಿಂದ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಬದಲಾಗಿ ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ಅಪನಂಬಿಕೆಗಳ ನಡುವಿನ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯ ಅನುಪಾತವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದರಿಂದಾಗಿ. ಏನನ್ನು

ನಂಬಬೇಕು ಎಂಬುದಕ್ಕಿಂತ ಏನನ್ನು ನಂಬಬಾರದು ಎಂದು ಕಲಿಯುವುದು ಮುಖ್ಯ. ಪರಿಸರದ ಮೇಲಿನ ಸ್ವಾಮ್ಯಸಾಧನೆ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಅಪಾಯ ಮತ್ತು ಅಹಿತಕರ ಘಟನೆಯನ್ನು ಮುಂಗಾಣುವ ಶಕ್ತಿಯೂ ಅವಶ್ಯಕವೇ. ಹೀಗಾಗಿ ಮೂಲಭೂತ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಸಾಧನೆಯ ಅಳತೆಗೋಲಿನಿಂದ ಪರಿಗಣಿಸಬಾರದು. ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮನೋಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಜಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಸಿದ್ಧತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮಾನವರು ಇದನ್ನು ಕಲಿತು ಗಳಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಎರಿಕ್ಸನ್ ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದೆ ಎರಿಕ್ಸನ್ನನು, ವಿವಿಧ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ತಾಯಂದಿರು ನಂಬಿಕೆ/ಅಪನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಮೂಲಭೂತ ನಂಬಿಕೆ ಎಂಬುದು ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ, ದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವೇ. ಅಂದರೆ ಇಡೀ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ತಾಯಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ- ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸಮರ್ಪಕವಾದುದನ್ನು ಸೂಕ್ತ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉಣಬಡಿಸುವ ತಾಯಿಯಂತೆ- ನಂಬಿಕೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ಅಪನಂಬಿಕೆಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಘರ್ಷಗಳನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಮನೋಸಾಮಾಜಿಕ ಶಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಗುಣಗಳನ್ನು ಎರಿಕ್ಸನ್ 'ಸ್ಕಿಂಜಿ' ಅಂದರೆ 'ಆಶಯ/ಅಭಿಲಾಷೆ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. ನಂಬಿಕೆ ಎಂಬುದು, ಮತ್ತೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಮಗುವಿನ ಆಶಯಗಳಿಗೆ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದುಮುಂದೆ, ವಯಸ್ಕನಾಗಿ ಯಾವುದಾದರೂ ರೂಪದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಡಿಪಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲ 'ಅಹಂ' ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ 'ಆಶಯ'ವು ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಸಮಾಧಾನಕರವಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ವಿಫಲವಾದಾಗ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಅಸಂಬದ್ಧವೂ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಹೀನವೂ ಆಗಿ, ಮುಂದೆ ಇತರ ಅರ್ಥವತ್ತಾದ ಇತರ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ತತ್ವಗಳು (ಉದಾ: ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಥವಾ ಕಲಾತ್ಮಕ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಅಥವಾ ಸಮಾಜ ಸೇವಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು) ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಬಹುದು.

2. ಪೂರ್ವ ಬಾಲ್ಯ ಹಂತ: ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವಿರುದ್ಧ ನಾಚಿಕೆ ಮತ್ತು ಅನುಮಾನ

ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ನಂಬಿಕೆಯ ಭಾವವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯು ಒಂದು ಮಟ್ಟದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಹಾಗೂ ಆತ್ಮ ನಿಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ನಾಚಿಕೆ ಅನುಮಾನ ಮತ್ತು ಅವಮಾನಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರಂಗವನ್ನು ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಹಂತ ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಹೇಳುವ 'ಚಿಟಿಚಿಟಿ' ಹಂತ ಅಥವಾ 'ಬಾಯಿ' ಹಂತಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿದ್ದು ಜೀವನದ ಎರಡು ಮತ್ತು ಮೂರನೇ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಎರಿಕ್ಸನ್ನನ ಪ್ರಕಾರ, ಶೌಚ ತರಬೇತಿ ಮುಂತಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿನ ಪರಸ್ಪರ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಗುವು ತನ್ನನ್ನು ಆರೈಕೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕೂ ನಿಯಂತ್ರಣದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. 'ಬೆಳೆಯಲು ಇದೊಂದು ಅವಕಾಶ, ಬೆಳೆಯಲಿ' ಎಂದು ಬಿಡುವುದಕ್ಕೂ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವುದಕ್ಕೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಹಂತವು ಅಭಿಮಾನ ಮತ್ತು ಜಿದ್ದು ಇವುಗಳ ನಡುವಿನ ಅನುಪಾತಕ್ಕೆ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಹಂತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮಗೌರವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಆತ್ಮ ಸಂಯಮ ಮುಕ್ತಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿನ ವಿಶ್ವಾಸದ ವ್ಯಕ್ತಿಜನನದ ಮೂಲ. ಅತಿ ನಿಯಂತ್ರಣ ಅಥವಾ ಸ್ವನಿಯಂತ್ರಣದ ನಾಶವು ಕೊನೆಯಿಲ್ಲದ ಅನುಮಾನ ಮತ್ತು ಅವಮಾನಗಳಿಗೆ ಎಡೆಕೊಡುತ್ತದೆ (ಇಡುಇಠಟಿ ೧೯೬೮ಫ).

ಈ ಹಂತಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಮಕ್ಕಳು ಆರೈಕೆಗೆ ಇತರರನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಅವರು ಸ್ನಾಯುಗಳ ಪಕ್ವತೆಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ, ಪರಿಸರವನ್ನು

ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಅನ್ವೇಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಅದರೊಂದಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ, ಅವರೇ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ -ಸ್ನಾನ, ಬಟ್ಟೆಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ತಿನ್ನುವುದು- ತಾವೇ ಮಾಡಬೇಕು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಹೊಸದಾದುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು, ಆಯ್ಕೆಮಾಡಲು ಮತ್ತು ಉಪಾಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅವರೇ ಮಾಡಲು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಪೋಷಕರೊಂದಿಗೆ “ನಾನೇ ಮಾಡಲು ಬಿಡಿ” “ನಾನೇನಾಗಿರುವೆನೋ ಅದೇ ನಾನು”(ಉ ಚಿಟ ಖಿಚಿಣ ಉ ಪಿಟಿಟ) ಎಂಬ ಭಾವ ಇವರದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಎರಿಕ್‌ಸನ್ನನ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಹಂತದ ಮನೋಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಘರ್ಷವನ್ನು ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿ ಎದುರಿಸುವುದು, ಮೂಲತಃ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಲು ಪೋಷಕರಿಗಿರುವ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳ ಜೀವನವನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಅವರೇ ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಅವರಿಗೆ ಕೊಡುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ ಇದು. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಮಕ್ಕಳ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೇ ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾಗುವ ಹಾಗೂ ಇತರರಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗಬಹುದಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ವಿವೇಚನಾಪೂರ್ಣವಾದ ಹಾಗೂ ಗಂಭೀರವಾದ ಹತೋಟಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ಎರಿಕ್‌ಸನ್ ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಎಂದರೆ ಹತೋಟಿಯಿಲ್ಲದ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರವಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ಆಯ್ಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಲ್ಲಿ, ಮಗುವಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಮೇಲೆ ಪೋಷಕರು ಅ ‘ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಮಿತಿ’ಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು ಎಂಬುದು ಇದರ ಅರ್ಥ.

ಮಗುವಿನ ನಾಚಿಕೆಯ ಅನುಭವ ಒಳಮುಖವಾದ ಕ್ರೋಧ ಅಥವಾ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದು ಎಂದು ಎರಿಕ್‌ಸನ್ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಮಗುವಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಸ್ವ-ನಿಯಂತ್ರಣಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲು ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ನೀಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಪೋಷಕರು ಅಸಹಿಷ್ಣುಗಳಾದರೆ ಅಥವಾ ತಾವು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಬಲಾತ್ಕರಿಸಿದರೆ, ಅಥವಾ ತಾವು ಮಾಡಲಾಗದುದನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಒತ್ತಾಯಿಸಿದರೆ, ನಾಚಿಕೆ ಅಥವಾ ಅವಮಾನ ಹೊರಗೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ನಿಜವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಪೋಷಕರೂ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅವರಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬಹುದಾದ ಮಿತಿಗಿಂತ ಆಚೆಯೇ ಪರಿಗಣಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಪೋಷಕರು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅತಿಯಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಅಥವಾ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರೆ ಮಾತ್ರ ಮಕ್ಕಳು ಇತರರನ್ನು ಕುರಿತು ನಾಚಿಕೆ ಅಥವಾ ಅವಮಾನದ ಪ್ರಬಲ ಭಾವವನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ಜಗತ್ತನ್ನು ಮತ್ತು ತಮ್ಮನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ, ಅದರ ಪರಿಣಾಮದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಬಲವಾದ ಅಪನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಪರಿಸರದೊಂದಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವ ತಮ್ಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದ ಭಾವವನ್ನು ತಳೆಯುವುದರ ಬದಲಿಗೆ ಬೇರೆಯವರು ತಮ್ಮನ್ನು ನಿಂದಿಸಬಹುದು ಅಥವಾ ಇವರು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದವರು ಎಂದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಜಾಗೃತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಸಂಕಲ್ಪಶಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಮನೋಬಲವನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರಿಗೇ ನಂಬಿಕೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಅವರನ್ನು ತೋಷಿಸುವವರ ಕುರಿತೂ ಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವೆಂದರೆ, ಸ್ವಯಂ ಅನುಮಾನ, ಅಂದರೆ ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರಿಗೇ ಅನುಮಾನ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಅವಮಾನ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿಹೀನತೆಯ ಭಾವ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಎರಿಕ್‌ಸನ್ನನ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ಥಿರವಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಒಂದು ಭಾವನೆ ಮಗುವಿನಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಬೆಳೆಯಲು ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳ ಈ ಪರಸ್ಪರಾವಲಂಬನೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಭವಿಷ್ಯದ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ವಿಶ್ವಾಸ ಅಥವಾ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರದ ಮಕ್ಕಳು , ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸಬೇಕಾದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಗ್ಗೆ ಡೋಲಾಯಮಾನವಾದ, ಭಯದ ಅಥವಾ ಅಭದ್ರತೆಯ ಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದು. ಹೀಗಾಗಿ ಅವರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಸಹಾಯವನ್ನು, ನೆರವನ್ನು

ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ ಇಲ್ಲವೆ ಇತರರು ತಮಗಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿಕೊಡಲು ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಯಸ್ಕರಾಗಿ, ಅಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಖಾತ್ರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಚಿತ್ತಪೀಡೆ-ಕ್ರಿಯಾಪೀಡಾತ್ಮಕವಾದ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಮನೋರೋಗದ ಭೀತಿ ಅಥವಾ ತಮಗೆ ಗುಪ್ತ ಕಿರುಕುಳಕೊಡುವವರಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಭೀತಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಸಾಂಸ್ಥಿಕವಾದ ಕಾನೂನು ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರತಿರೋಧ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾದ (ವಿಶಾಲವಾದ) ಅರ್ಥರೂಪ ಇರಬಹುದಾದರೂ ಮಕ್ಕಳು ವಯಸ್ಕರಾದ ಮೇಲೆ ನಿಯಮಿತವಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ಬಯಸುವ ಪೋಷಕರು ಸಮಾಜದ ನ್ಯಾಯವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಆಳವಾದ ಬದ್ಧತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕೆಂದೂ ಇತರರ ಹಕ್ಕುಬಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಗೌರವವನ್ನು ಮೂಡಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಎರಿಕ್‌ಸನ್ ನಂಬುತ್ತಾನೆ. ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಇತರರ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವುದರಿಂದ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಅವಮಾನ, ಅನುಮಾನ, ಮತ್ತು ಕೋಪ ಇವುಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದರೂ ಮುಕ್ತ ಆಯ್ಕೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸ್ವಯಂ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಸತತ ನಿರ್ಧಾರವೇ ಮನೋಬಲ. ಕಾನೂನಿನ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಗೌರವಿಸುವ ಪೋಷಕರ ವಿವೇಚನೆಯಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯತನ ಎಂಬುದು ಬೇರುಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. (ಇಡುಇರಟಿ ೧೯೬೮, ೨ ೨೮೮)

3. ಆಟದ ವಯಸ್ಸು: ನೇತೃತ್ವದ ವಿರುದ್ಧ ಅಪರಾಧಿ ಭಾವ

ಶಾಲಾಪೂರ್ವ ಹಂತದ ಮಕ್ಕಳು ಎದುರಿಸುವ ಕೊನೆಯ ಮನೋಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಘರ್ಷವಿದು. ಇದನ್ನು ಎರಿಕ್ ಸನ್ 'ಆಟದ ಕಾಲ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಹೇಳುವ ವಿಕಾಸಾತ್ಮಕ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಇದು ಶಿಶುವ ಹಂತವಾಗಿದ್ದು(ಒಬ್ಬಿಬ್ಬಿ ಚಿರಜ) ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕನೇ ವರ್ಷದಿಂದ ಔಪಚಾರಿಕ ಶಾಲೆಯ ಪ್ರವೇಶದ ಕಾಲದ ವರೆಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಮಗುವಿನ ಸುತ್ತಣದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಗತ್ತು ಅವನನ್ನು ಅಥವಾ ಅವಳನ್ನು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗಿರಲು ಸವಾಲೊಡ್ಡುವ ಕಾಲವಿದು. ಇದರ ಉದ್ದೇಶ ಹೊಸ ಕಾರ್ಯಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಜೊತೆಗೆ ಉತ್ಪಾದನಾಶೀಲರು ಇವರು ಎಂಬ ಕುರಿತು ಸಮಾಜದ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಪಡೆಯುವ ಕಾಲ. ಇದೇ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಅವರಿಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಅಂಶಗಳಿಗಾಗಿ (ಆಟಕೆ, ಸಾಕು ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅವರಿಗಿಂತ ಕಿರಿಯ ತಮ್ಮ ತಂಗಿಯರು) ಹೊಸ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ವಹಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ಇತರರ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ, ಹೊಸದಾದುದನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವಲ್ಲಿ , ಮತ್ತು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಸಿಗುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ದೈಹಿಕ ಕೌಶಲಗಳು ಕರಗತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರ ಮನೆಯ ಪರಿಸರದಿಂದ ಹೊರಗಿನ ಸಂಗಾತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತು ಅವರಿಗಿಂತ ಹಿರಿಯರಾದವರೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ವಿಭಿನ್ನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಟ ಅಥವಾ ಕ್ರೀಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರು ತಾವೂ ಸಮಾಜದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಮೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಬದುಕಿಗೊಂದು ಉದ್ದೇಶವಿದೆ ಎಂದೂ ಭಾವಿಸಲು ಮೊದಲುಮಾಡುತ್ತಾರೆ. 'ನಾನೇನಾಗಲಿರುವೆನೋ ಅದೇ ನಾನು'(೪ ಚಿಟ ತ್ರಿಚಿಣ ೪ ತಿಟಟ ಛಜ) ಎಂಬ ಭಾವ 'ಆಟದ ಕಾಲ'ದಲ್ಲಿ ಮಗುವಿನ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಅಸ್ಥಿತೆಯ ಭಾವವಾಗಿರುತ್ತದೆ. .

ಎರಿಕ್‌ಸನ್ನನನ್ನೇ ಉದ್ಧರಿಸುವುದಾದರೆ, "ಪ್ರಯತ್ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದುದು. ಇದು ತಿಳಿವಳಿಕೆ, ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಗುಣ. ಈ ಪ್ರಯತ್ನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುವ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿಯೇ. ಇದು ಈ ಹಂತದ ಮಕ್ಕಳ ಸ್ವಆಶಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ, ಉಲ್ಲಂಘನೆಗಾಗಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಂಡ ಕಾರ್ಯಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರಲಿ, ಇದು ಪ್ರತಿಭಟನಾತ್ಮಕವಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ."(೧೯೬೩, ೨೧೫).

ಅಪರಾಧಿ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಮೀರಿದ, ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡ ಅನುಕೂಲಕರ ಭಾವದೊಂದಿಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಈ ಹಂತವನ್ನು ದಾಟಬೇಕು. ಪೋಷಕರು ಮಕ್ಕಳ ಸ್ವಪ್ರಯತ್ನದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು

ಇದು ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ದೊರೆತ ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮರುಕಳಿಸುವ ಅಥವಾ ಪುನಃಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾಗುವ ಭಾವವನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಪೋಷಕರು ಮಕ್ಕಳ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದಾಗ ಈ ಪ್ರಯತ್ನ ಮತ್ತು ಚುರುಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಹಿಂಜರಿಸುವುದಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಅವರ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ತಡೆಯುವುದಾಗಲೀ ಮಾಡಬಾರದು. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅವರು ತಾವು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ಅವರ ಕಾರ್ಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮೊದಲು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಹೆಚ್ಚು ಗುರಿಕೇಂದ್ರಿತರಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಕಲಿಕೆ ತ್ವರಿತ ಗತಿಯದಾಗಿದ್ದು ಅವರು ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಮೊದಲು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಂತೆ, ತಮಗೆ ದೊರೆತ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳೇ ಪೂರೈಸಲು ಪೋಷಕರು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದಾಗ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧಿ ಮನೋಭಾವ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಮಗಳು ತಂದೆಯನ್ನು ಮಗ ತಾಯಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೀತಿಸುವ ಮತ್ತು ಅವರುಗಳಿಂದಲೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಬಯಸುವಂತಹ ಮಕ್ಕಳ ಸಹಜ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಪೋಷಕರು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅತೀವವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಿಸುವುದುಂಟು. ಆಗಲೂ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧಿ ಮನೋಭಾವ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಈ ಹಂತದ ವಿಕಾಸಾತ್ಮಕ ಸಂಘರ್ಷದ ಲೈಂಗಿಕ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಎರಿಕ್‌ಸನ್ ಫ್ರಾಯ್ಡನ ವಿಚಾರಧಾರೆಯನ್ನೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವನಾದರೂ (ಲೈಂಗಿಕ ಪಾತ್ರ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಈಡಿಪಸ್ ಮತ್ತು ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಗಳು-ಮಗಳು ತಂದೆಯ ಗಮನವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ತಾಯಿಯೊಡನೆ ಮಾಡುವ ಲೈಂಗಿಕ ಪ್ರೇರಣೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಈಡಿಪಸ್ ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸ್ ಹುಡುಗರಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹುದು) ಅವನ ವಿಚಾರಗಳು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಉಳ್ಳದ್ದು. ಯಾವುದೇ ಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧಿ ಮನೋಭಾವ, ಪರಿತಕ್ತೆ ಮತ್ತು ತಾನು ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕ ಎಂಬ ಭಾವದಿಂದ ಸ್ಥಗಿತಗೊಂಡ ಮಗು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೆದರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಗುಂಪಿನವರ ಬಾಲ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಅನಗತ್ಯವಾಗಿ ವಯಸ್ಕರನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಸ್ಫುಟವಾದ ಗುರಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡು ಮುನ್ನಡೆಯಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಉದ್ದೇಶ ಅಥವಾ ಧೈರ್ಯದ ಕೊರತೆ ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ. ಅಪರಾಧಿ ಮನೋಭಾವ ಮುಂದುವರಿದರೆ, ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ವಯಸ್ಕ ಮನೋವಿಕೃತಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮನೋವಿಕೃತಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯತೆ, ಲೈಂಗಿಕ ದುರ್ಬಲತೆ ಅಥವಾ ನಿರುತ್ಸಾಹ, ಮತ್ತು ಮನೋರೋಗದ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ, ಎರಿಕ್‌ಸನ್ನಿನ ಪ್ರಕಾರ, ಈ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಗುವಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಮಾಣ ಆ ಸಮುದಾಯದ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನಾಶೀಲರಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡಬಲ್ಲ ಮಗುವಿನ ಭವಿಷ್ಯದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಅವನ/ ಅವಳ ಸಮಾಜದ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸನ್ನಿವೇಶದೊಳಗೆ ಸಾಧಿಸಬಹುದಾದ ಸ್ವಪರಿಪೂರ್ಣತೆ ಇವು ಈ ಹಂತದ ಮನೋಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಘರ್ಷಗಳನ್ನು ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಆಧರಿಸಿವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ, ಎರಿಕ್‌ಸನ್.

4. ಶಾಲಾ ವಯಸ್ಸು: ಉದ್ಯೋಗಶೀಲತೆ ವಿರುದ್ಧ ಕೀಳರಿಮೆ

ಇದು ನಾಲ್ಕನೇ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹಂತವಾಗಿದ್ದು, ೬ರಿಂದ ೧೨ರ ವಯೋಮಿತಿಯಲ್ಲಿ(ಶಾಲಾ ಹಂತ) ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದು ಫ್ರಾಯ್ಡನ ಸಿದ್ಧಾಂತದ 'ಟಚಿಣಜಟಿಭಿಧಿ ಠಜಡಿಠಜ'(ಸುಪ್ಲೆಕ್ಸಿ)ಗೆ ಸಂವಾದಿಯಾದದ್ದು. ಇಲ್ಲಿ ಔಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೂಲಕ ಮಗು ಮೊತ್ತಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೂಲಭೂತ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು ಎಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮಗುವಿನ ನಿಗಮನಾತ್ಮಕ ವಿವೇಚನೆ, ಸ್ವಯಂ ಶಿಸ್ತು, ಜೊತೆಗೆ ನಿಯಮಿತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜೊತೆಗಾರರೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇವು ಬೆಳೆಯುವ ಜೀವನ ಕಾಲವಿದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಈ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಮಕ್ಕಳು

ಎರಿಕ್‌ಸನ್ನನ ಪ್ರಕಾರ, ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆ ಎಂಬುದು ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಉತ್ತಮ ಕೆಲಸಗಾರನಾಗುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಅಂತರ್ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ, ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುರಿಗಳ ಶೋಧದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ತಾನು ಉಂಟುಮಾಡಬಹುದಾದ ಇತ್ಯಾತ್ಮಕ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಕುರಿತ ವಿಶ್ವಾಸವಿದೆ. ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಈ ಮನೋಸಾಮಾಜಿಕ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಅಡಿಪಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

5. ತಾರುಣ್ಯಾವಸ್ಥೆ : ಅಹಂ ಅಸ್ಮಿತೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಪಾತ್ರ ಸಂದಿಗ್ಧತೆ

ಎರಿಕ್‌ಸನ್ ಮಂಡಿಸಿರುವ ಜೀವನಚಕ್ರದ ತಖ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತಾರುಣ್ಯಾವಸ್ಥೆ ಐದನೇ ಹಂತದ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶ. ಈ ಹಂತವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮನೋಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ತರವಾದುದೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಹಂತದಿಂದ ಮುಂದೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಗು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಹಂತದ ವ್ಯಕ್ತಿ ವಯಸ್ಕನೂ ಅಲ್ಲ. (ಸುಮಾರು ೧೨-೧೩ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಿಂದ ೧೯-೨೦ನೇ ವಯಸ್ಸಿನವರೆಗೆ). ಈ ತಾರುಣ್ಯಾವಸ್ಥೆ ಅನೇಕ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾದ ಆವಶ್ಯಕತೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳು ಮತ್ತು ಪಾತ್ರ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಎರಿಕ್‌ಸನ್ನನಿಗೆ ತಾರುಣ್ಯಾವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಜೊತೆಗೂಡಿ ಬರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ನಿಜವಾದ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದಾಗಿ 'ಅಹಂ ವಿಕಾಸ'ದ ಇತರ ಯಾವುದೇ ಹಂತಗಳಿಗಿಂತ ಈ ಹಂತದ ವಿವರವಾದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ಅವನು ಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.

ತಾರುಣ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವ ಹೊಸ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಆಯಾಮದ ಇತ್ಯಾತ್ಮಕ ತುದಿ 'ಅಹಂ ಅಸ್ಮಿತೆ'ಯಾದರೆ, ಪಾತ್ರ ಸಂದಿಗ್ಧತೆ ಮತ್ತೊಂದು ತುದಿಯಲ್ಲಿದೆ. ತಾರುಣ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ಎದುರಾಗುವ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರ್ಯವೆಂದರೆ, ತಮ್ಮನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ತಾವು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಅರಿವನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸುವುದು(ಮಗನಾಗಿ,ಮಗಳಾಗಿ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿ, ಕ್ರೀಡಾಪಟುವಾಗಿ,ಸಂಗೀತಗಾರನಾಗಿ, ಬಾಲಕಿ ಸ್ಕೌಟ್ ಆಗಿ, ಗಾಯಕರ ಹುಡುಗರಾಗಿ(ಛಿಠುಡಿ ಛಿಠಿ) ಇತ್ಯಾದಿ ಮತ್ತು ಈ ಆತ್ಮಬಿಂಬಗಳನ್ನು(ಜಟಿಜಿ ಏಟಿಚಿರಜಿ) ಒಂದು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಸ್ಮಿತೆಯಾಗಿ ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸುವುದು. ಈ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಸ್ಮಿತೆಯು ಆ ಮೂಲಕ ತಾರ್ಕಿಕವಾಗಿ ಮೂಡುವ ಭೂತ ಭವಿಷ್ಯತ್ತುಗಳ ಅರಿವನ್ನು ತೆರೆದಿಡುತ್ತದೆ. ಎರಿಕ್‌ಸನ್ನನು(೧೯೮೨) ಅಹಂ ಅಸ್ಮಿತೆಯ ಮನೋಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಅವನ ಗಮನ ಮಾನಸಿಕರಚನೆಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಘರ್ಷಗಳ ಬದಲಿಗೆ 'ಅಹಂ' ಒಳಗೆಯೇ ಇರುವ ಸಂಘರ್ಷದ ಕಡೆಗೆ ಇದೆ. ಅದೆಂದರೆ, ಅಸ್ಮಿತೆಯ ಮತ್ತು ಪಾತ್ರ ಸಂದಿಗ್ಧತೆಯ ನಡುವಣ ಸಂಘರ್ಷ. ಇದನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಅವನು 'ಅಹಂ' ಅಂಶದ ಮೇಲೆ ಒತ್ತುಕೊಡುವುದಲ್ಲದೆ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಸಮಾನ ವಯಸ್ಕರ ಗುಂಪುಗಳಿಂದ 'ಅಹಂ' ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗುವುದರ ಕಡೆಗೆ ಗಮನ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ 'ಅಹಂ ಅಸ್ಮಿತೆ' ಯ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯನ್ನು ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಕೊಡಬಹುದು:

ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ವಿಕಾಸಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಯುವಕರು ತಮ್ಮೊಳಗಿನ ಶಾರೀರಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಲೇ ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ಕಡೆಗೆ ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಏನೋ ಗೀಳುಹಿಡಿದವರಂತೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಬಾರಿ ಕುತೂಹಲದಿಂದ, ತಾವು ಏನಾಗಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇತರರಿಗೆ ತಾವು ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ ಎಂಬುದರೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ತಾವು ಈ ಹಿಂದೆ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಇಂದಿನ ಆದರ್ಶಮಾದರಿಗಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ಸಂಯೋಜಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಕುರಿತು ಆಲೋಚಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುತ್ತಾರೆ...ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೂಲಭೂತ ಚೋದಕಗಳು (ಜಡಿತಿಚಿ) , ಅವನು ಕೊಟ್ಟುಕೊಡುಗೆ ಹಾಗೂ ಅವನಿಗೆ ದೊರೆತ ಅವಕಾಶಗಳು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಒಂದೇ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿದಾಗ, ಅಹಂ ಅಸ್ಮಿತೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮೂಡುತ್ತಿರುವ ಸಂಯೋಜನೆ ಪ್ರತೀ ಹಂತದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಮೀರಿದುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ ಅಹಂ ಅಸ್ಮಿತೆಯ

ಭಾವವೆಂದರೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದ ತನ್ನನ್ನು ಕುರಿತ ವಿಶ್ವಾಸ. ಈ ವಿಶ್ವಾಸ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆಂತರ್ಯದ ಸಮಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ನಿರಂತರತೆಯನ್ನು(ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಹಂ) ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವಂತೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಇತರರ ಅರ್ಥವಂತಿಕೆ ಅಥವಾ ಗ್ರಹಿಕೆಯಲ್ಲಿನ ಸಮಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ನಿರಂತರತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ(ಇಡುಇಂಟಿ ೧೯೬೩ಚಿ ೦ ೨೬).

ಅಸ್ಮಿತೆಯ ಮೂಡುವಿಕೆ ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಮೂರು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಎರಿಕ್‌ಸನ್ನನ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ತೆರೆದಿಡುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಯುವಕರು ಕಾಲಕಳೆದಂತೆ ತಾವು ಆಂತರಿಕ ಸಮಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ನಿರಂತರತೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವರು ಎಂದು ಗ್ರಹಿಸುವಂತಾಗಬೇಕು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಭೂತಕಾಲವನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡ , ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿನೊಂದಿಗೆ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡ ಒಂದು ಸ್ವಬಿಂಬವನ್ನು ಮೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಪ್ರಮುಖವಾದುದು, ಬೇರೆಯವರೂ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಸಮಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ನಿರಂತರತೆಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವಂತಾಗಬೇಕು. ಅಂದರೆ ತರುಣರು ಈಗಾಗಲೇ ತಾವು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಸಮಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಇತರರು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ವಿಶ್ವಾಸ ಇಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯ. ತರುಣರಾಗಿ ಈವರೆಗೆ ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಬಿಂಬಗಳ ಕುರಿತಂತೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಹಾಗೂ ನಿಶ್ಚಿತವಾದ ಕಲ್ಪನೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ, ಅಪನಂಬಿಕೆ, ಸಂದಿಗ್ಧತೆ ಹಾಗೂ ನಿರಾಸಕ್ತಿ ಮುಂತಾದವು ಈಗ ಮೂಡುತ್ತಿರುವ ತನ್ನತನದ(ಜಟಿಲರೂಪ)ಭಾವಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿರಬಹುದು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ಯುವಕರು ತಮ್ಮ ಆಂತರಿಕ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯ ನಿರಂತರತೆಯ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಅನುರೂಪತೆ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತ ಒಟ್ಟು ವಿಶ್ವಾಸ ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಇತರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೊಂದಿಗಿನ ಅವರ ಅನುಭವಗಳ ಸಮರ್ಪಕ ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿಯಿಂದ ಅವರ ಈ ಸ್ವ ಗ್ರಹಿಕೆಗಳು ಅಪ್ಪಟವಾಗಬೇಕು.

ತರುಣರ ಸಾಮಾಜಿಕವಾದ ಮತ್ತು ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಬುದ್ಧತೆ ಜಗತ್ತನ್ನು ಕುರಿತ ಅವರ ಹೊಸ ರೀತಿಯ ವಿಮರ್ಶೆ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ಕುರಿತ ಅವರ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅವರು ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಆದರ್ಶ ಕುಟುಂಬಗಳು, ಧರ್ಮಗಳು, ತಾತ್ವಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಮಾಜಗಳ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಜೊತೆಗೆ ಅವರ ಪರಿಮಿತ ಅನುಭವಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆದರ್ಶರಲ್ಲ ಎಂದೆನಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಥೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೂಬಹುದು. ಎರಿಕ್‌ಸನ್ನನನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವುದಾದರೆ, ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸುವಿಕೆಯಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಂಡ ಶೋಧದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತರುಣನ ಮನಸ್ಸು 'ವಿಚಾರಾತ್ಮಕ ಮನಸ್ಸಾಗಿ'ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಹಿರಿಯರು, ಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ಇತರ ಅಧಿಕಾರಮೂಲಗಳಿಂದ ಕೊಡಮಾಡಿದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಸೋತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ "ಆದರ್ಶಗಳ ಪ್ರಸರಣ"(ಹೊಸ) ಅಥವಾ ಪ್ರಸಾರ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅಸ್ಮಿತೆಯ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಸೊರಗುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಮತ್ತು ಜಗತ್ತಿನ ಗತಕಾಲದ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಪುನರ್ ವಿಮರ್ಶೆಮಾಡುವುದೂ ಇಲ್ಲ, 'ಸಮರ್ಪಕ'ವೆನಿಸುವ ಬದುಕಿಗೆ ದಾರಿಯಾಗುವ ಒಂದು ಸಮಗ್ರ ಉಪಕ್ರಮವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದೂ ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ 'ಅಸ್ಮಿತೆಯ ಸಂಘರ್ಷ' ಒಂದು ಮನೋಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾಳಜಿಯಾಗಿ ಮುಂಬರುತ್ತದೆ.

ಎರಿಕ್‌ಸನ್ನನ ಪ್ರಕಾರ ಯಶಸ್ವೀ ತಾರುಣ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಘಟಿತ ಅಸ್ಮಿತೆಗೆ ಬುನಾದಿ ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲೇ ಮೊದಲುಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ., ತರುಣರು ತಮ್ಮ ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಅನುಭವಗಳಿಂದಾಚೆಗೆ, ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಅವರು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಸ್ಮಿತೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಜನಪ್ರಿಯ ನಾಯಕರೊಂದಿಗೆ(ಚಲನಚಿತ್ರ ತಾರೆಯರು, ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕ್ರೀಡಾಪಟುಗಳು, ರಾಕ್ ಸಂಗೀತಗಾರರು) ಅಥವಾ ಪ್ರತಿಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಗುಂಪುಗಳೊಂದಿಗೆ(ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ನಾಯಕರು, ಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಗುಂಪುಗಳು, ಅಪರಾಧಿಗಳು) ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಸಹಜವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸರದಿಂದ ಆಳುತ್ತಿರುವ ಒಂದು ಅಸ್ಮಿತೆಯನ್ನು ಕುಂಠಿತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ 'ಅಹಂ' ಅನ್ನು ಉಸಿರುಕಟ್ಟಿಸಿ

ಮುಂಬರುವ ಅಸ್ಥಿತೆಯ ರೂಪವನ್ನು ಮೊಟಕುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅಸ್ಥಿತೆಯ ಶೋಧ ಕೆಲವರಿಗೆ ಇತರರಿಗಿಂತ ಕಷ್ಟಕರವಾಗಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಎರಡನೇ ದರ್ಜೆಯ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ಪಡೆದ ಯುವತಿ ಸ್ಥಿರಾಸ್ಥಿತೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೆಣಗಬೇಕಾಗಬಹುದು. ಎರಿಕ್ಸನ್ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಸಮಾಜ ಇತ್ತೀಚಿನವರೆಗೆ ಮಹಿಳೆ ಒಂದು ಇತ್ಯಾತ್ಮಕ ಅಸ್ಥಿತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವಲ್ಲಿ ಅವಳ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ನಿಷ್ಫಲಗೊಳಿಸಿರುವುದೇ ಮಹಿಳಾ ಚಳುವಳಿ ಅನೇಕ ಬೆಂಬಲಿಗರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ.,(ಅಂದರೆ ಸಮಾಜವು ಹೊಸ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಉದ್ಯೋಗಾತ್ಮಕ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ವಿಮುಖವಾಗಿದೆ). ಸುಸಂಗತವಾದ ಸ್ಥಿರವಾದ ಅಸ್ಥಿತೆಯ ಭಾವವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರೂ ಕಷ್ಟಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಅತಿ ವೇಗದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕವಾದ ಒತ್ತಡಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ತರುಣರು ಎದುರಿಸಬಹುದಾದ ಅಪಾಯಗಳನ್ನು ಎರಿಕ್ಸನ್ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಅಸ್ಥಿತೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಗಂಡಾಂತರವನ್ನು ಒಡ್ಡಬಹುದು. ಮಾಹಿತಿ ಸ್ಫೋಟದಿಂದ ಉಲ್ಬಣಗೊಂಡ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ನೀಹಾರಿಕೆಯಂತಹ ಅನಿಶ್ಚಿತತೆ, ಆತಂಕ ಮತ್ತು ವಿಚ್ಛಿನ್ನತೆಯ ಭಾವಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಬಹುದು. ಯುವಜನರು ಕಲಿತಿರುವ ಹಲವಾರು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಹಾಗೂ ಪೋಷಿತ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಮುರಿದು ಕೆಡಹುವ ಭೀತಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಬಹುದು. ಪೀಳಿಗೆಗಳ ನಡುವಿನ ಅಂತರ ಸಮಾಜದ ಸ್ಥಾಪಿತಮೌಲ್ಯಗಳೊಂದಿಗಿನ ಕೆಲವಾದರೂ ಈ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅತ್ಯಪ್ಪಿಗಳನ್ನು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಬಹುಶಃ ಕಳೆದ ದಶಕದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಅಚಾಕಚಕ್ಯ ವರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನಾಯಕರ ವರ್ತನೆಗಳು ಒಂದು ಪೀಳಿಗೆಯ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಯ ಭ್ರಮೆಗಳಾಗಿ ಬದಲಿಸಿವೆ. ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ, ಎರಿಕ್ಸನ್, ಯುವಜನರಲ್ಲಿನ ಬಹಳಷ್ಟು ಪ್ರತಿಭಟನೆಯು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಮಾರ್ಗಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧರಾಗಲು ತರುಣರು ಮೌಲವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪುನರ್ ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾನೆ.

ವ್ಯಕ್ತಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಸ್ಥಿತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿನ ಸೋಲು ಎರಿಕ್ಸನ್ ಹೇಳುವ ಅಸ್ಥಿತೆಯ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಅಥವಾ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲು ಇರುವ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಅಸ್ಥಿತೆಯ ಸಂಘರ್ಷ ಅಥವಾ ಪಾತ್ರ ಸಂದಿಗ್ಧತೆಯ ಲಕ್ಷಣ. ಅನೇಕ ಯುವಕರು ಈ ವಯೋನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಂಘರ್ಷದ ಅಧಃಪತನದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತಿ ತೀವ್ರವಾಗಿ ನಾಲಾಯಕನ, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಸಂಘಟಿತತೆಯ ಮತ್ತು ಗುರಿಕಾಣದ ಅನುಭವವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅವರು ಒಂದು ರೀತಿಯ ಅಸಮರ್ಪಕತೆಯ, ಅಪವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಾಗೂ ಪರಕೀಯ ಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಲ್ಲದೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ನೇತೃತ್ವ ಅಸ್ಥಿತೆಯನ್ನು ಬಯಸುವಂತಹವರೂ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಪೋಷಕರು ಮತ್ತು ಸಮವಯಸ್ಕರು ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟ ಅಸ್ಥಿತೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ರೂಪವಿದು. ಎರಿಕ್ಸನ್ ಕೆಲವು ಅಪರಾಧಿ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಏನೇ ಆದರೂ ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಕ ಅಸ್ಥಿತೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವಲ್ಲಿನ ಸೋಲು, ತರಣರನ್ನು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವಾದ ಸೋಲಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ ಎಂದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿರುವ ಇತರ ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಎರಿಕ್ಸನ್ ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಬದುಕು ನಿರಂತರ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ ಎಂಬುದು ಅವನ ಮಾತು. ಬದುಕಿನ ಒಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವು ಮುಂದಿನ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಮರುಕಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಹೊಸ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದೇನೂ ಖಾತ್ರಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. 'ಅಹಂ ಅಸ್ಥಿತೆ' ಜೀವನ ಪರ್ಯಂತ ಹೋರಾಟ.

ಬಹಳಷ್ಟು ಯಾಕೆ, ಎಲ್ಲ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ವಯಸ್ಕಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಬದ್ಧತೆಗಳನ್ನು ತಡವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಅವಕಾಶವನ್ನು ತರುಣ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಕೆಲವು ಗುಂಪುಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನೀಡಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ತಾರುಣ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು

ತಾರುಣ್ಯಕಾಲದ ನಡುವಣ ಮಧ್ಯಂತರವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಎರಿಕ್‌ಸನ್ 'ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಧಿಕೃತ ಮುಂದೂಡಿಕೆ' (ಕಛಿಧಿಭಿರಟರಠಿಚಿಟ ಒಡಿಚಿಣರಡಿಣಟ)ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಛಾಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸಂಯುಕ್ತ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಇತರ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಧಿಕೃತ ಮುಂದೂಡಿಕೆಯನ್ನು ಸಾಂಸ್ಥಿಕರಣಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣದ ಒಂದು ರೀತಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದ್ದು, ಯುವಜನರು ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸುವ ಮೊದಲಿಗೆ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿಪರ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಅನ್ವೇಷಿಸಲು ಸಮರ್ಥರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಉಳಿದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಯುವಜನರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಲ್ಲುವ ಮೊದಲಿಗೆ ಅಲೆಮಾರಿಗಳಾಗಿ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ, ಅಥವಾ ಪರಂಪರಾಗತ ವಿವಾಹ ಮತ್ತು ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜೀವನದ ಬದಲಿಗೆ ಪರ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಅನ್ವೇಷಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ತಾರುಣ್ಯಾವಸ್ಥೆಯ ಸಂಘರ್ಷವನ್ನು ಸಫಲವಾಗಿ ಪರಿಹರಿಸಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಗುಣ ಎಂದರೆ ನಿಷ್ಠೆ. ಎರಿಕ್‌ಸನ್ ಹೇಳುವಂತೆ, ನಿಷ್ಠೆ ಎಂದರೆ ಮೌಲ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅನಿವಾರ್ಯ ವಿರೋಧಾಭಾಸಗಳಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ವ್ಯಕ್ತಿ ತಾನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗಳಿಗೆ ನ್ಯಾಯಬದ್ಧನಾಗಿರಲು ಇರುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ(೧೯೬೮ ಲಿ ೨೯೬). ಈ ನಿಷ್ಠೆಯು ಅಸ್ಮಿತೆಯ ಬುನಾದಿಯಾಗಿ ಯುವಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಶಿಷ್ಟಾಚಾರ, ನೀತಿಗಳು ಮತ್ತು ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಬದ್ಧರಾಗಿರುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಧಾರೆ(ಒಜಜರಟರಂಧಿ) ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಯಾವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಎರಿಕ್‌ಸನ್ನಿನ ಪ್ರಕಾರ ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ಊಹೆಗಳ ಒಂದು ಸಮಷ್ಟಿ ಇದು. ಅಸ್ಮಿತೆಯ ವ್ಯಷ್ಟಿ ಹಾಗೂ ಸಮಷ್ಟಿ (ಏಟಿಜುತುಜಣಚಿಟ ಚಿಟಿಜ ಛಿರಟಟಜಛಿಣುತಜ) ಭಾವವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಲು ಸಮಾಧಾನಕರವಾದ ಒಂದು ಜಾಗತಿಕ ಬಿಂಬವನ್ನು (ತಿರಡಿಟಜ ಏಟಿಚಿರಜ) ರೂಪಿಸುವುದು ಈ ವಿಚಾರಧಾರೆಯ ಉದ್ದೇಶ. (ಇಡಿಞರಟ ೧೯೫೮ ಲಿ ೨೨). ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳು ಅಸ್ಮಿತೆಯ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ -ನಾನು ಯಾರು? ನಾನೆಲ್ಲಿಹೋಗುತ್ತೇನೆ? ನಾನೇನಾಗುತ್ತೇನೆ?- ಅತಿ ಸರಳವಾದ ಆದರೆ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಂಡ ಯುವಜನರು, ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸ್ಥಾಪಿತಮಾರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸವಾಲಾಗುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ-ಬಂಡಾಯ, ಗಲಭೆ,ಕ್ರಾಂತಿಗಳು- ಆಕರ್ಷಿತರಾಗುವುದೂ ಉಂಟು. ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಿಚಾರಧಾರೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತೀವ್ರವಾದ ಸಂದಿಗ್ಧತೆಯೂ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದವರ ಬಗ್ಗೆ ಅಗೌರವವೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಎರಿಕ್‌ಸನ್ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಾದಿಸುತ್ತಾನೆ.

6. ಪೂರ್ವವಯಸ್ಕ ಹಂತ: ಆಪ್ತತೆ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ

ಇದು ಆರನೆಯ ಮನೋಸಾಮಾಜಿಕ ಹಂತವಾಗಿದ್ದು ವಯಸ್ಕಜೀವನದ ಪ್ರಾರಂಭವನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪ್ರಣಯ, ವಿವಾಹ ಮತ್ತು ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜೀವನದ ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗುವ ಜೀವನಚಕ್ರದ ಅವಧಿ ಇದು. ಅಂತ್ಯ ತಾರುಣ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಪೂರ್ವ ವಯಸ್ಕ ಹಂತದವರೆಗೆ ಇದು ಚಾಚಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ(೨೦ರಿಂದ ೨೫ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ). ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯುವ ವಯಸ್ಕರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸುವ ಉದ್ಯೋಗಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಲ್ಲುವ ಆಲೋಚನೆಗಳಿಗೆ ತೆರೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಲೈಂಗಿಕವಾಗಿ ನಿಜವಾದ ಆಪ್ತತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಎರಿಕ್ ಸನ್ನನೂ ಫ್ರಾಯ್ಡನಂತೆ ಸ್ಥಿರೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮೊದಲು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬಹಳಷ್ಟು ಲೈಂಗಿಕ ವರ್ತನೆಗಳು 'ಅಹಂ ಅಸ್ಮಿತೆಯ' ಶೋಧದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಿತವಾದವುಗಳು. ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ, ಹಿಂದಿನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಸ್ಮಿತೆಯ ಸಾಧನೆ ಮತ್ತು ಈ ಅವಧಿಯ

ಲಕ್ಷಣವಾದ ಉತ್ಪಾದನಾಶೀಲ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಇವು ಜೊತೆಗೂಡಿ ಒಂದು ಹೊಸ ಅಂತರ್‌ವ್ಯಕ್ತಿ ಆಯಾಮಕ್ಕೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಒಂದು ಕಡೆ ಆಪ್ತತೆಯ ಕಡೆಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯ ಕಡೆಗೆ ಚಾಚಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ..

ಎರಿಕ್‌ಸನ್ ಬಳಸುವ ಆಪ್ತತೆ ಎಂಬ ಪದ ಬಹುಮುಖವಾದ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತಹುದು. ನಾವು ಬಹಳಷ್ಟು ಜನರು ನಮ್ಮ ಸಂಗಾತಿಯೊಂದಿಗೆ, ಗೆಲೆಯೊಂದಿಗೆ, ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರೊಂದಿಗೆ, ಪೋಷಕರೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಂಬಂಧಿಕರೊಂದಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಆಪ್ತತೆಯ ಭಾವ ಎರಿಕ್‌ಸನ್ ಈ ಪದವನ್ನು ಬಳಸುವಾಗ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದೆ. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಅವನು ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಜೊತೆಗೇ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡ ಆಪ್ತತೆಯ ಕುರಿತೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದೆಂದರೆ, ನಿನಗೆ ನೀನೇ ಏನನ್ನೋ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬಿಡುವೆ ಎಂಬ ಭಯವಿಲ್ಲದೆ ಇತರರ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ತನ್ನದನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ(ಇತಚಿಟಿ ೧೯೬೭, ೧೧ ೪೮). ಆಪ್ತತೆಯ ಈ ಅಂಶವೇ (ನಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಇತರರ ಅಸ್ತಿತ್ವವೊಂದಿಗೆ ವಿಲೀನಗೊಳಿಸುವುದು) ನಿಜವಾಗಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ವಿವಾಹದ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಅವಶ್ಯಕ ಎಂದು ಎರಿಕ್‌ಸನ್ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಯುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಈಗಾಗಲೇ ಸ್ಥಿರವಾದ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸಾಧಿಸದ ಹೊರತು ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಆಪ್ತತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದೂ ಅವನು ವಾದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ಅಥವಾ ಇತರ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿ ಆಪ್ತವಾಗಿರಬೇಕಾದರೆ, ವ್ಯಕ್ತಿ ತಾನು ಯಾರು ಮತ್ತು ತಾನೇನಾಗಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬುದರ ಕುರಿತು ಸ್ಥಿರವಾದ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ, ಒಬ್ಬ ತರುಣ, 'ಪ್ರೀತಿಸುವುದು' ಎಂದರೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಎಂಬುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನೂ ಇರಲಾರದು. ವಯಸ್ಕರ ವಿವಾಹಗಳಿಗೆ (೨೦ರ ದಶಕದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ) ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಯುವಕರ ವಿವಾಹ(೧೬ರಿಂದ ೧೯ನೇ ವಯಸ್ಸಿನವರೆಗೆ) ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಬಾಳುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು(ವಿಚ್ಛೇದನ ಸಂಬಂಧಿತ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳಿಂದ) ದೃಢೀಕೃತವಾಗಿದೆ. ಬಹಳ ಜನರು , ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಹಿಳೆಯರು, ಮತ್ತೊಬ್ಬವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಮತ್ತೊಬ್ಬವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಎಂಬುದು ಎರಿಕ್‌ಸನ್ನನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಅವನ ಪ್ರಕಾರ, ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಬಯಸುವುದರಿಂದ ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದ ಆಪ್ತ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಆಪ್ತತೆಯನ್ನು ಯಾರು ಅತಿ ಆಳವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತ ಎರಿಕ್‌ಸನ್ನನ ವಿವರಣೆ ಫ್ರಾಯ್ಡನ 'ಆರೋಗ್ಯಕರ ವ್ಯಕ್ತಿ'ಯ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಫ್ರಾಯ್ಡನ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರೀತಿಸಲು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯವೆಸಗಲು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಆರೋಗ್ಯಕರ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಈ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಮತ್ತೂ ಉತ್ತಮಪಡಿಸಬಹುದು ಎಂದು ಎರಿಕ್ ಸನ್ನನಿಗೆ ಅನ್ನಿಸಿಲ್ಲವಾದರೂ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ (ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಪಾದ್ರಿ) ಆಪ್ತತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ (ಎರಿಕ್‌ಸನ್ನನ ಪ್ರಕಾರ) ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸುವ ಉತ್ತರ 'ಹೌದು' ಎಂಬುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಎರಿಕ್ ಸನ್ ನ ಪ್ರಕಾರ ಆಪ್ತತೆ ಎಂಬುದು ಲೈಂಗಿಕ ಸಾಮೀಪ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದು ಗೆಲೆಯರ ನಡುವಿನ ಪರಾನುಭೂತಿ ಹಾಗೂ ಬಿಚ್ಚುಮನಸ್ಸಿನ ಭಾವವನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅವನು ನಂಬುತ್ತಾನೆ. ಅಥವಾ ವಿಶಾಲಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇದು ತನ್ನ ಸುತ್ತ ಇರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬದ್ಧತೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಈ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹಂತದ ಪ್ರಮುಖ ಅಪಾಯ ಎಂದರೆ ಆತ್ಮಲೀನತೆ ಅಥವಾ ಅಂತರ್ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಂಬಂಧಗಳಿಂದ ದೂರವಾಗಿರುವಿಕೆ. ಹಿತವಾದ ಮತ್ತು ಆಪ್ತವಾದ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಆಗುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿನ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಒಂಟಿತನ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಶೂನ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯ ಭಾವಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.(ಕಜಿಠಿಟಿಟಿಣ & ಕಡಿಟಿಟಿಟಿಟಿ ೧೯೮೨). ಆತ್ಮಲೀನರಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಅತಿ ಔಪಚಾರಿಕವಾದ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು(ಉದ್ಯೋಗದಾತ-ಉದ್ಯೋಗಿ) ಅಥವಾ ಬಾಹ್ಯ (ವಾರಾಂತ್ಯ ಹೆಲ್ತ್ ಕ್ಲಬ್‌ಗಳು) ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಯಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವರು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ನಿಜವಾದ ಭಾಗವಹಿಕೆ

ಇಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಹೊರಗಿನಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿಕೊಂಡುಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಆಪ್ತತೆಯ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳು ಮತ್ತು ಅಪಾಯಗಳಿಗೆ ಅವರು ಹೆದರುತ್ತಾರೆ. ಆತ್ಮಲೀನರಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ನಾಲಾಯಕ್ಕುತನ ಹಾಗೂ ಉದ್ಯೋಗ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತಾವು ಪರಿತ್ಯಕ್ತರು ಎಂಬ ಮನೋಭಾವಗಳೂ ಮೂಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಕೊನೆಯದಾಗಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು (ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ನಗರೀಕರಣಗೊಂಡ , ಚಲನಶೀಲವಾದ, ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಲ್ಲದ, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ) ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಪ್ತತೆಯ ಭಾವವನ್ನು ಮೊಟಕುಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದು ಎರಿಕ್‌ಸನ್ ನಂಬುತ್ತಾನೆ. ಅತಿಯಾದ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಅವನು ಸಮಾಜ ವಿರೋಧಿ ಅಥವಾ ಮನೋರೋಗದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮಾದರಿಗಳ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಇವರು(ನೈತಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇಲ್ಲದವರು) ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಕನಿಕರವಿಲ್ಲದೆ ಇತರರನ್ನು ಕೌಶಲದಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಿ, ತೋಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಅಸ್ಥಿತೆಯನ್ನು ಇತರರೊಂದಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿನ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಯುವ ವಯಸ್ಕರಿಗೆ ಆಳವಾದ ಹಾಗೂ ನೆಚ್ಚಿಗೆಯ ಸಂಬಂಧಗಳಿಗೆ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆಪ್ತತೆ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯ ಘರ್ಷಣೆಯನ್ನು ಆರೋಗ್ಯಕರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಪ್ರೀತಿಯ ಮನೋಸಾಮಾಜಿಕ ಶಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಅದರ ಪ್ರಣಯಾತ್ಮಕ ಹಾಗೂ ಕಾಮಪ್ರಚೋದಕ ಗುಣಗಳ ಜೊತೆಗೆ, ಎರಿಕ್‌ ಸನ್‌ನ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಇತರರಿಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಬದ್ಧರಾಗಿಸುವ-ಇದು ಸ್ವ ನಿರಾಕರಣೆ ಅಥವಾ ರಾಜಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಗೆ ಎಡೆಯಾದರೂ- ಮತ್ತು ಆ ಬದ್ಧತೆಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ ಇರುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿ ಇತರರನ್ನು ಕುರಿತು ಗಮನ, ಗೌರವ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ತೋರಿದಾಗ ಈ ರೀತಿಯ ಪ್ರೀತಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಜೀವನಚಕ್ರದ ಈ ಹಂತದ ಜೊತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಹೊಂದಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆ ಎಂದರೆ 'ನೀತಿಸಂಹಿತೆ'. ಎರಿಕ್‌ಸನ್‌ನ ಪ್ರಕಾರ ಬಾಳಿಕೆಯ ಗೆಲೆತನ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದ್ಧತೆಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ಬದ್ಧವಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು, ಅವು ವೈಯಕ್ತಿಕ ತ್ಯಾಗವನ್ನು ಬಯಸಿದರೂ ಅಂತಹ ಬದ್ಧತೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸುವ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ನೈತಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ನೈತಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇಲ್ಲದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಕಾಸದ ಮುಂದಿನಹಂತವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಅಪಸಜ್ಜಿತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

2. ಮಧ್ಯವಯಸ್ಕ ಹಂತ: ಉತ್ಪಾದಕ ಶಕ್ತಿ ವಿರುದ್ಧ ಸ್ಥಗಿತತೆ

ಎರಿಕ್‌ಸನ್‌ನ ಪ್ರಕಾರ ವಿಕಾಸದ ಏಳನೇ ಹಂತವಿದು. ಬದುಕಿನ ಮಧ್ಯಕಾಲದ ಅವಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದು. ಇಲ್ಲಿ ಎರಿಕ್‌ಸನ್‌ನ ಗಮನ ಉತ್ಪಾದಕತೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಸ್ಥಗಿತತೆಯ ಘರ್ಷಣೆಯನ್ನು ಕುರಿತದ್ದು. ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಯ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಗಮನಕೊಡುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಆ ಪೀಳಿಗೆ ಮುಂದೆ ಬದುಕುವ ಮತ್ತು ಕೆಲಸಮಾಡುವ ಸಮಾಜದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕುರಿತೂ ಕಾಳಜಿ ತೋರುವಾಗ ಉತ್ಪಾದಕ ಶಕ್ತಿ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಯಾವುದೇ ಅಂಶಗಳ ಮುಂದುವರಿಕೆ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮಿಕೆಗಾಗಿ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಳ್ಳುವ ಸವಾಲನ್ನು ಪ್ರತೀ ವಯಸ್ಕನೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಇಲ್ಲವೇ ನಿರಾಕರಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಕಾರಣ, 'ವಿಕಾಸಾತ್ಮಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಮಾನವನನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ, ನೇಮಿಸುವ ಹಾಗೂ ಕಲಿಯುವ ಪ್ರಾಣಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ(೧೯೬೮, ೨೨೯೧)' ಎಂಬ ಎರಿಕ್‌ಸನ್‌ನ ನಂಬಿಕೆ. ಹಾಗಾಗಿ, ಉತ್ಪಾದಕ ಶಕ್ತಿ ಎಂಬುದು ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುವ ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಯವರನ್ನು ನೆಲೆಯೂರಿಸುವ ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಕುರಿತ ಹಳೆಯ ತಲೆಮಾರಿನ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಂದಿನ ಸಂತತಿಯವರ ಉತ್ಪಾದನಾತ್ಮಕತೆ, ಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಬರುವ ಸಾಧನೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಉಂಟಾಗುವ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಆತ್ಮತ್ಯಾಜಿಯ ಭಾವ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿದೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಈ ಉತ್ಪಾದಕತೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪೋಷಕರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಯುವಜನರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮಿಕೆಗೆ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನೀಯುವ ಇತರರಲ್ಲೂ

ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ. ಯುವ ಸಂಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ-ಲಿಟಲ್ ಲೀಗ್, ಬಾಯ್ಸ್ ಮತ್ತು ಗರ್ಲ್ಸ್ ಸ್ಕೌಟ್ಸ್ ಇತ್ಯಾದಿ- ಕಾಲ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಿಸುವ ವಯಸ್ಕರೂ ಉತ್ಪಾದನಾಶೀಲರೇ. ಇದರಾಚೆಗೆ ಉತ್ಪಾದಕತೆಯ ಸೃಜನಶೀಲ ಮತ್ತು ಉತ್ಪನ್ನಶೀಲ ಅಂಶಗಳು ಒಂದು ಪೀಳಿಗೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಪೀಳಿಗೆಗೆ ರವಾನೆಯಾಗುವ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ (ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಸ್ತುಗಳು, ವಿಚಾರಗಳು ಹಾಗೂ ಕಲಾತ್ಮಕ ಕೃತಿಗಳು)ವ್ಯಕ್ತೀಕರಣಗೊಂಡಿವೆ. ಮಾನವಕುಲದ ಭವಿಷ್ಯದ ಒಳಿತಿನ ಅಂತಿಮ ಕಾಳಜಿ ಈ ವಯಸ್ಕ ಹಂತದ ಎರಡನೇ ಘಟ್ಟದ ವಿಕಾಸಾತ್ಮಕ ಧ್ಯೇಯವನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಸ್ಥಗಿತತೆಯ ಭಾವವನ್ನು ಮೀರಿ ವಯಸ್ಕರಲ್ಲಿ ಮೂಡುವ ಉತ್ಪಾದಕತೆಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಮೂಡುವ ಗುಣವೇ ಗಮನ ಅಥವಾ ಪೋಷಣೆ. ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಅಥವಾ ಮತ್ತೊಂದು ಗಣನೀಯವಾದುದು(ಆದುದರಿಂದ ಅವರನ್ನು , ಅದನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕು) ಎಂಬ ಭಾವದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡುದೇ ಪೋಷಣೆ. ಇದು ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ನಿರಾಸಕ್ತಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದುದು. ಎರಿಕ್ಸನ್ನನ ಪ್ರಕಾರ, ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಏನನ್ನು ಪೋಷಿಸಬೇಕೆಂದು ಕಲಿತಿರುವರೋ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ವಸ್ತುಗಳ ಮತ್ತು ವಿಚಾರಗಳ ಪೋಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದನ್ನು ಕುರಿತ ಬದ್ಧತೆಯೇ ಪೋಷಣೆ. ವಯಸ್ಕಜೀವನದ ಒಂದು ಮೂಲಭೂತ ಮೌಲ್ಯವಾಗಿ ಪೋಷಣೆ ಎಂಬುದು ಕೇವಲ ಕರ್ತವ್ಯ ಅಥವಾ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಲ್ಲ; ಬದಲಿಗೆ ಮುಂಬರುವ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ನಮ್ಮ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು ಎಂಬ ಸಹಜವಾದ ಆಶಯ ಅಥವಾ ಬಯಕೆ.

ಉತ್ಪಾದಕತೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಸಮರ್ಥರಾದ ವಯಸ್ಕರು ಆತ್ಮವಿಲೀನತೆಯ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಜಾರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಆವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಗತ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಪ್ರಮುಖ ಕಾಳಜಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಆತ್ಮ ನಿಮಗ್ನತೆಯನ್ನು ಪೋಷಿಸುವಂತಹುದಲ್ಲದೆ ಉಳಿದ ಯಾರನ್ನೂ ಏನನ್ನೂ ಗಮನಿಸದ ವಯಸ್ಕರೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಉತ್ಪಾದಕತೆಯ ಅಂಶವನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲದೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನಾಶೀಲ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ವಿಮುಖರಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬದುಕಿದ್ದು ಅಂತರ್ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೇ ಬಳಲುವವರಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 'ಮಧ್ಯವಯಸ್ಸಿನ ಸಂಘರ್ಷ'(ಅಡ್ಲಿಝ ರಜಿ ಬಜಜಟಜಿ ೦೦ಜಿ) ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಅರ್ಥಹೀನ ಎನ್ನಿಸುವ ಭಾವವಿದು. ಎರಿಕ್ಸನ್ನನ ಪ್ರಕಾರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸಲು ಅಥವಾ ಗಮನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆಯ ಸ್ಥಿತಿ ಇದು. ಮಾನವನ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹ, ನಾಶ, ದೌರ್ಜನ್ಯ ಇವುಗಳಿಗೆ ಇದೇ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದು, ಜೀವಿಗಳ ಉಳಿಕೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮನೋಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಕಾಸದ ಮೇಲೆ ಇವು ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರುತ್ತವೆ.

೮. ಅಂತಿಮ ವಯಸ್ಕ ಹಂತ: ಅಹಂ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆ ವಿರುದ್ಧ ಹತಾಶೆ

ಇದು ಅಂತಿಮ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹಂತ (೭೫ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಿಂದ ಜೀವನಾಂತ್ಯದವರೆಗೆ)ವಾಗಿದ್ದು ಜನರ ಬದುಕಿನ ಅಂತ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಈ ವರೆಗಿನ ಬದುಕನ್ನು ಸಿಂಹಾವಲೋಕನ ಮಾಡಿ, ಅವರು ಮಾಡಿದ ಆಯ್ಕೆಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಸೋಲು ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಪುನರಾವಲೋಕನ ಮಾಡುವ ಕಾಲವಿದು. ಇದು ಎಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲೂ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದ ಧಾಳಿಯನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುವ ಕಾಲ. ಹಲವಾರು ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳು, ಹೊಂದಾಣಿಕೆಗಳು- ದೈಹಿಕ ಶಕ್ತಿ, ಆರೋಗ್ಯ ಕುಂದಿಹೋಗುವಿಕೆ, ನಿವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ಕ್ಷೀಣಿಸಿದ ವರಮಾನ, ಸಂಗಾತಿಯ ಮತ್ತು ಹತ್ತಿರದ ಗೆಳೆಯರ ಸಾವು- ಇವೆಲ್ಲವೂ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡುವ ಕಾಲ. ಜೊತೆಗೆ ತಮ್ಮದೇ ವಯಸ್ಸಿನವರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯತೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಕಾಲವೂ ಹೌದು.(ಇಡಿಇಠಿ ಚಿಣ ಚಿಟ ೯೮೬). ವಯಸ್ಸಾದಂತೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಗಮನದಲ್ಲಿ ಭವಿಷ್ಯದ ಕಾಳಜಿಗಳಿಂದ ಭೂತಕಾಲದ ಅನುಭವಗಳ ಕಡೆಗಿನ ಒಂದು ಸ್ಪಷ್ಟ ಪಲ್ಲಟವೂ ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ. ವಯಸ್ಕಹಂತದ ಈ ಅಂತಿಮ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಮನೋ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಘರ್ಷಣೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಅಹಂ ವಿಕಾಸದ ಹಿಂದಿನ ಎಲ್ಲ ಹಂತಗಳ ಸಂಕಲನ, ಸಮನ್ವಯತೆ ಮತ್ತು ವಿಕಾಸದ ಲಕ್ಷಣ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಯಾರು ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಜನರ ಪೋಷಣೆ ಮಾಡಿರುವರೋ , ಯಾರು ಇರುವಿಕೆಯ ಗೆಲುವು ಮತ್ತು ನಿರಾಶೆಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿಕೊಂಡಿರುವರೋ ಯಾರು ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದ್ದಾರೆಯೋ ಅವರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಈ ಏಳು ಹಂತಗಳ ಫಲ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ 'ಅಹಂ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆ' (ಇಂಠ ಏಟಿಣಜಂಡಿಣಡಿ) ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆಂತ ಉತ್ತಮವಾದ ಪದ ನನಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ(ಇಡಿಇಠಟಿ ೯೬೨೩, ೨ ೨೬೮).

ಹೀಗೆ ಬದುಕನ್ನು ಅದರ ಸಮಗ್ರ ಮಜಲುಗಳೊಂದಿಗೆ(ವಿವಾಹ,ಮಕ್ಕಳು, ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು, ವೃತ್ತಿ, ಸಾಧನೆಗಳು) ಸಿಂಹಾವಲೋಕನ ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ವಿನಯದಿಂದ, ಆದರೆ ಅಷ್ಟೇ ಸ್ಥಿರವಾದ ಭರವಸೆಯಿಂದ "ನಾನು ತೃಪ್ತನಾಗಿದ್ದೇನೆ" ಎಂದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಅಹಂ ಪೂರ್ಣತೆಯ ಭಾವ ಮೂಡಿಬರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹವರು ತೂಗುತ್ತಿರುವ ಸಾವಿನ ಸತ್ಯದಿಂದ ಹೆದರುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ತಮ್ಮ ಸೃಜನಶೀಲ ಸಾಧನೆಯ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಮುಂದುವರಿಕೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ 'ಕಾಲದ ವಿವೇಕ'ದ ಪಕ್ಷತೆ ಮತ್ತು ನಿಜವಾದ ಭಾವ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತಹುದು ಎಂದು ಎರಿಕ್ ಸನ್ ನಂಬುತ್ತಾನೆ. ಜೊತೆಗೆ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದ ವಿವೇಕ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ/ಒಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಪೇಕ್ಷತೆಯ ಅರಿವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಬದುಕನ್ನು ಕುರಿತ ಮಾಹಿತಿ ಹೊಂದಿರುವುದು ಮತ್ತು ವೈರಾಗ್ಯದೊಂದಿಗಿನ ಕಾಳಜಿಯಿಂದ ನಡೆಯುವುದೇ ವಿವೇಕ.

ಇದರ ಮತ್ತೊಂದು ತುದಿಯಲ್ಲಿ, ತಮ್ಮ ಜೀವನ ಅತ್ಯಪ್ತ ಅವಕಾಶಗಳ ಮತ್ತು ಕೈತಪ್ಪಿಹೋದ ಮಾರ್ಗಗಳ ಸರಣಿಯಷ್ಟೇ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಈ ಹಂತದ ಅಸ್ತಮಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಹಂ ಸಂಘಟನೆಗೆ ಹೊಸದಾರಿಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವುದಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೊದಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ತಡವಾದ ಕಾಲ ಎಂಬುದು ಅವರ ಅರಿವಿಗೆ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಅಹಂ ಪೂರ್ಣತೆಯ ಕೊರತೆ ಅಥವಾ ನಷ್ಟ ಅಂತಹವರಲ್ಲಿ ಸಾವಿನ ಕುರಿತ ಭಯ ಅಥವಾ ಗುಪ್ತ ಅಂಜಿಕೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸರಿಪಡಿಸಲಾಗದ ಸೋಲಿನ ಅನುಭವ. ಸಾವು ಎಂದರೆ 'ಎನಿದ್ದಿರಬಹುದು' ಎಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಸತತವಾದ ಆಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿರುವಿಕೆ ಎಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಮಾರುವೇಷಧಾರಿಗಳಾದ ಹುಳಿಮನಸ್ಸಿನ ವೃದ್ಧರಲ್ಲಿ ಎರಿಕ್‌ಸನ್ ಎರಡು ರೀತಿಯ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು, ಬದುಕನ್ನು ಪುನಃ ಬದುಕಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ವಿಷಾದ ಮತ್ತು ತನ್ನದೇ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊರಜಗತ್ತಿಗೆ ಆರೋಪಿಸುವಿಕೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ, ವೃದ್ಧರಲ್ಲಿನ ಹತಾಶೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವಾಗ, ಎರಿಕ್‌ಸನ್ ಕಾವ್ಯಮಯವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. 'ವಿಧಿ ಬದುಕಿನ ಅಂಚು; ಸಾವದರ ಗಡಿ' ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರು ಪರಿಗಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದವನ ಮಾತು. ಪರ್ಯಾಯ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಕಾಣಲು ಇರುವ ಕಾಲ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು ಅವರ ಹತಾಶೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ವೃದ್ಧರು ತಮ್ಮ ನೆನೆಪನ್ನು ಚಿಕ್ಕಿತ್ತೆಗೊಳಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹತಾಶೆಯ ಭಾವ ತೀವ್ರ ಮಾನಸಿಕ ರೋಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಗ್ರ ಮನದಳುಕು ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ, ಇವುಗಳು ಅರುಳು ಮರುಳು, ಹತಾಶೆ, ರೋಗ ಭೀತಿ ವಿಕೃತಿ, ಹಾಗೂ ತೀವ್ರ ದ್ವೇಷ ಮತಿಭ್ರಂಶತೆಗೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಡಲೂಬಹುದು ಎಂದು ಎರಿಕ್‌ಸನ್ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಈಚೆಗೆ ಎರಿಕ್‌ಸನ್ ಇತರ ಕೆಲವು ಲೇಖಕರೊಂದಿಗೆ 'ಗುಣಚಿಟಿ ಖಟಿತಠಟತಟಜಟಿಣ ಏಟಿ ಔಟಜಿಂಂಜಿ' (೧೯೮೬) ಎಂಬ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅಹಂ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ತಲುಪಲು ಸಹಾಯಮಾಡಬಹುದಾದ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ೮೦ರ ಪ್ರಾಯಕ್ಕಳಿದ ಹಲವಾರು ಅಧ್ಯಯನವನ್ನಾಧರಿಸಿದ ಪುಸ್ತಕವಿದು. ಈ ಮಾಹಿತಿಯಲ್ಲಿ ೧೯೨೮ರಿಂದ ಈಚಿನವರ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅವರು ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದ ಮನೋಲೈಂಗಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿಭಾಯಿಸಿದರು ಎಂದು

ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕ್ಷೀಣವಾಗುತ್ತಿರುವ ದೈಹಿಕ ಹಾಗೂ ಮಾನಸಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುರುಪನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ವೃದ್ಧರು ಅಜ್ಜ ಅಜ್ಜಿಯರ ಪಾತ್ರನಿರ್ವಹಣೆ, ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯರಕ್ಷಣಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ವೃದ್ಧರು ಅಹಂ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದರೆ ತಮ್ಮ ಗತಕಾಲದ ಗುಂಗಿನಲ್ಲೇ ಕಾಲಕಳೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಎರಿಕ್‌ಸನ್ ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತಾನೆ.

ನಾವು ಈಗಾಗಲೇ ಎರಿಕ್‌ಸನ್ನನ 'ಎಪಿಜನೆಟಿಕ್'(ಹೊರಹೊಮ್ಮುವಿಕೆ) ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಕುರಿತು ಮುಕ್ತಾಯ ಹಾಡಿದ್ದೇವಷ್ಟೆ. ಅದು ಕೊಡುವ ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳೇನು ಎಂಬುದರ ಕಡೆಗೆ ಪುನರಾವಲೋಕನ ಮಾಡಬೇಕು. ಮೊದಲಿಗೆ, ಎರಿಕ್‌ಸನ್ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಜೀವನಪರ್ಯಂತದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಪಾತ್ರಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಸಮಾನವಾದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವು ಮುಂದೆ ವೃದ್ಧರ ಸೇವಾವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವವರು ವೃದ್ಧರ ಕುರಿತಂತೆ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖವಾದ ಮನೋಭಾವ ಪಲ್ಲಟವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದೆ. ವಯಸ್ಕರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಅವರ ಪೂರ್ವ ಬಾಲ್ಯ ಕಾಲದ ಸಂಘರ್ಷ ಮತ್ತು ನಿರಾಶೆಗಳ ಉಳಿಕೆ ಪರಿಣಾಮಗಳಲ್ಲ, ಅದು ನೈಜವಾದ ವಯಸ್ಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಸಂಘರ್ಷಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಅವರು ಕಂಡಿರುವ ಸೋಲು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲು ಸಾಧ್ಯಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ತಾರುಣ್ಯಾವಸ್ಥೆಯವರನ್ನು ಕುರಿತು ಎರಿಕ್‌ಸನ್ ಅತ್ಯಂತ ಸಂವೇದನಾಶೀಲನಾಗಿದ್ದ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಈ ಹಂತ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾದುದು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ. ಕೊನೆಯದಾಗಿ, ಎರಿಕ್‌ಸನ್ ಮತ್ತೊಂದು ಅಂಶವನ್ನು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ. ಅದಂದರೆ, ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹಂತದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಪ್ರತಿ ಹಂತದಲ್ಲೂ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ದುರ್ಬಲತೆಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಒಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿನ ಸೋಲು ಮುಂದಿನ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ದುರ್ಗತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದೇನೂ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಆ ಮೂಲಕ ಅವನು ಒಂದು ಆಶಾಭಾವನೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈಗ ನಾವು ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಕುರಿತ ಎರಿಕ್‌ಸನ್ನನ ಒಂಬತ್ತು ಊಹೆಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸೋಣ.

ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಎರಿಕ್‌ಸನ್ನನ ಮೂಲಭೂತ ಊಹೆಗಳು:

ರಾಬರ್ಟ್ ಕೋಲ್ಟ್ಸ್, ಎರಿಕ್‌ಸನ್ನನ ಕೆಲಸದ ಒಂದು ಜೀವನಚರಿತ್ರಾತ್ಮಕ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ, ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದರೆ -ಎರಿಕ್‌ಸನ್ ಫ್ರಾಯ್ಡನನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದಂತೆ- ಅವನು ಹಿಂದಿನವರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತತ್ವ ಅಥವಾ ಊಹೆಯನ್ನು ಪುನರುಚ್ಚರಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ್ದಾನೆ.